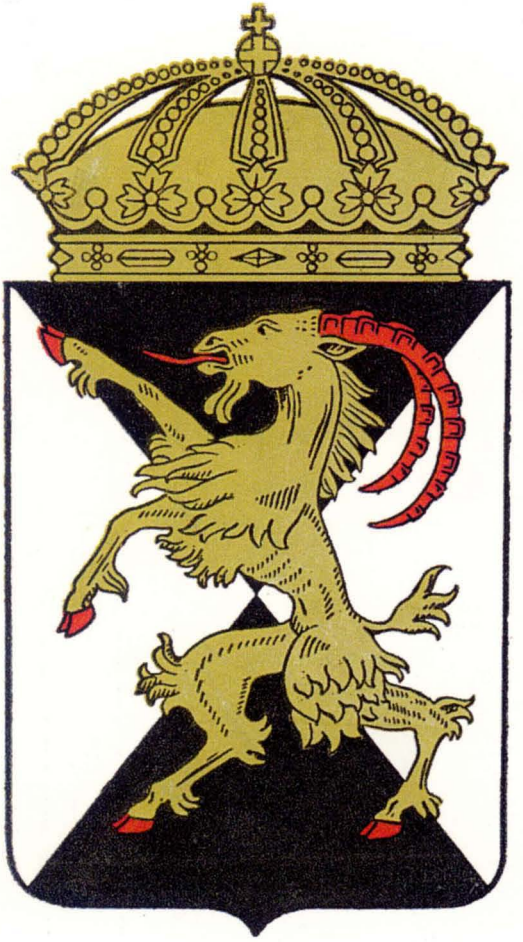
BOCKEN
2000

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN

Årgång 60

Ansvarig utgivare
Redaktör:
Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Birger Jarlsgatan 102 A, 1 tr.
114 20 Stockholm
Telefon: 08-15 69 34

Kamratföreningens sekreterare
Major Göran Larsson
Gävleborgsgruppen
Box 614
801 26 Gävle
Telefon: 026-53 29 19 (arb)

Kamratföreningens kassör
Kapten Kurt Kvist
Rodergatan 44 G
802 32 Gävle
Telefon: 026-18 47 06

Kamratföreningens postgiro
13 73 32-3

I 14 S postgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2001:
Kamratföreningen: 100:–
I 14 S: 50:-, ständigt medlemskap 750:–

* * *

Vid köp av äldre årgångar av Bocken samt av regementets två videofilmer kontakta kassören.
Filmerna är: ”Sista utbildningsåret 1992–1993” samt ”Hälsinge regemente i Gävle 1909–1994”.

ISSN 0347-299X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sidan

Förord 4
av redaktören

Kamratföreningens ordförande har ordet 5

Vad händer på Kungsbäck? 7
av överstelöjtnant Håkan Nordfors

Narva – ett 300-årsminne 9
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Det börjar bli längesedan 12
av kamrer Karl-Otto Lundberg

Med hälsingar i Tornedalen II 15
av f. länsjaktvårdsledaren, major Hans Nedin

Hemvärnet 60 år 19
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Gävleborgs hemvärn jubilerar 21
av kapten Per-Erik Krause

En modern regementshistoria 22
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

En ny "kasern" ser dagens ljus 23
av informationschef Lars Söderberg

Hälsingar i Härjedalen – ett semesterminne 25
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Mitt liv som soldat – några minnen och funderingar 28
av prosten Stefan Nilsson

Upplevelser utanför Kungsbäck 32
av överstelöjtnant Urban Gjerulf

Sällskapet Hälsinge Regemente 36
av överstelöjtnant Lars Ljungkvist

Årsmötet 2000 39
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Kamratträff i Söderhamn 40
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Kamratföreningens verksamhet 1999 44

I 14 S verksamhet 1999 46

FÖRORD

Så föreligger nu den andra utgåvan av **Bocken** i dess nya skick. Men sett från begynnelsen så är det den sextionde årgången! Efter det att förra årets skrift kom ut så har några medlemmar hört av sig till redaktören antingen det nu skett per brev eller via telefon. Alla har insett "sakernas nuvarande tillstånd" och förklarat sig nöjda med resultatet. Detta glädjer förvisso redaktören som samtidigt vill passa på att tacka alla dem som på olika sätt, ej minst som författare, bidrog till ett lyckat resultat. Tack Ni alla!

Jag vill också tacka kamratföreningens styrelse för att den tillsköt ytterligare ett antal kronor till min budget. Det innebar att skriften kunde få omslag i fyrfärg, något som den i alla avseenden vunnit på. Tack för det!

Tyngdpunkten i den till omfånget starkt decimerade skriften skall ligga på att skildra och dokumentera vad kamratföreningen och I 14 S gör under året. Det torde vara en självklarhet. Men utöver detta skall även utrymme skapas för en och annan "tillbakablick" så vi inte blir alldeles historielösa.

Jag vill därför även i år uppmana medlemmarna och läsarna att skicka in bidrag till nästa årsskrift. Tveka inte! Ett aldrig så litet bidrag är minst lika välkommet som ett mer omfattande. Och tveka ej heller vad gäller språkbehandlingen. Den hjälper jag så gärna till med att hyfsa. Så nu förväntar jag mig ett större inflöde än vad som varit fallet hittills. Detta är ingen order, men näst intill!

Glädjen över att ha Kungl Dalregementet som vårt nya moderförband blev inte långvarig. Nu har även detta gamla anrika förband tvingats till nedläggning. Det finns därför all anledning att tacka för att vi Hälsingar på ett så utmärkt sätt blev mottagna av kamraterna i såväl Falun som Stockholm (Tisdagsklubben).

Till slut vill jag tacka kamratföreningens styrelse och ej minst dess ordförande Rolf Dahlström för den positiva inställningen till mitt arbete med årsskriften. Det har underlättat för mig.

Bäste medlem och läsare! Här överlämnas nu **BOCKEN** för år 2000. Väl bekomme!

Knut Björkenstam
Redaktör

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Den minnesgode läsaren erinrar sig måhända min inledning i förra årets Bocken. Ovissheten inför framtiden var påfallande. Frågorna var många men svaren få, skrev jag då. Nu har vi svaren på de allra flesta frågorna och det blev så omfattande nedskärningar, som vi fruktade för ett år sedan. För att ge någon vägledning om hur stora nedskärningarna är, kan brigadförbandens utveckling vara ett sätt. När jag började som officer vid Hälsinge regemente 1968 bestod armén av ett trettiotal brigader. Efter ett antal nedskärningar hade antalet brigader efter 1996 års försvarsbeslut minskat till 13. Vi tyckte då att om inte smärtgränsen var nådd tidigare, så var den definitivt det då. Det nyss fattade beslutet innebär en ytterligare minskning till fyra. Vårt land har, efter det att försvarsbeslutet genomförts, Nordens minsta armé. Vi får däremot ett flygvapen, som är lika stort som övriga nordiska länders flygvapen tillsammans.

Även för våra kamrater i Gävleborgsgruppens del innebär försvarsbeslutet förändringar. Personalen består och till och med utökas något i antal. Man arbetar vidare i sina ändamålsenliga lokaler på Kungsbäck och utbildningsbetingelserna i övrigt består också. Det är bra och det är viktigt att så förblir. Gävleborgsgruppens allra viktigaste uppgift är att stödja Hemvärnet och de Frivilliga Försvarsorganisationerna. Ett hemvärn som nu utgör 65 procent av landets armé. Och ett hemvärn som, när bara var tredje ung man tillåts göra sin värnplikt, får bära den viktiga folkförankringstanken vidare in i framtiden. "Bygdens försvar är bygdens folk" löd temat för den vandringsutställning, som anordnades i samband med vårt regementes 350-årsjubileum. Lika sant nu som då och här har hemvärnet en viktig uppgift att fylla. Den mest påtagliga förändringen för Gävleborgsgruppen är att Dalregementet är nedlagt sedan den 1 juli. Gruppen har ju varit en del av Dalregementets organisation allt sedan den 27 november 1997. Numera är gruppen en del av Militärdistrikt Mitt, som har sitt säte i Strängnäs. Det blir längre till "högre chef" och längre också till det stöd gruppen erfordrar i form av materiel och annat. Men de här olägenheterna är, som jag ser det, överkomliga. Det finns heller ingen anledning att tro att det fina samarbete, som utvecklats mellan Hälsingar och Dalkarlar, upphör bara för att organisationen förändras.

Ett fint samarbete håller också på att utvecklas mellan våra respektive kamratföreningar. Det gäller inte bara moderföreningarna i Gävle respektive Falun utan det gäller också våra vänner i Stockholm, I 14 S, och den så kallade Tisdagsklubben (Dalregementets kamratförening i Stockholm). Ett

i mitt tycke lyckat exempel var vår gemensamma utflykt till Flygstaden (före detta F 15) i Söderhamn under september månad. Där hade vi också möjligheter att träffa kollegor i F 15 kamratförening. Arrangemang av den typen ger inte bara utbyte i form av historia och en stunds förströelse tillsammans med kamrater. Det ger oss också möjlighet att utvecklas som förening, genom att vi träffas och utbyter erfarenheter och idéer med kamrater från andra föreningar. Ett annat exempel var vår resa till Dalregementets 375-årsjubileum i maj månad. Jag har sagt det många gånger, men det är så viktigt att det förtjänar att upprepas. Efter hand som vårt försvar minskar ökar betydelsen av vår kamratförening. Det är viktigt för många att hålla kontakten med det regemente, där man en gång fullgjorde sin värnplikt och med kamraterna från den tiden. För allt fler blir kamratföreningarna den enda möjligheten. Men detta innebär också ett krav på oss att göra oss synliga och att bjuda en verksamhet som lockar nya medlemmar. Tveka inte över att ta kontakt med mig eller någon i styrelsen om Du har idéer eller förslag. Polisen i Dalarna har ett ordspråk, som gärna kan vara vår ledstjärna också, och det lyder: "Ingen kan göra allt, alla kan göra något och tillsammans kan vi göra väldigt mycket".

Låt mig så till sist få tacka för många uppoffrande insatser i kamratföreningens namn under det gångna året. Resultatet av en sådan insats håller läsaren just nu i sin hand, en ny utgåva av Bocken. Det finns anledning för oss alla att rikta en tacksamhetens tanke till Knut Björkenstam för hans arbete för att vårda minnet av och traditionerna från vårt kära regemente och för hans arbete för vår förening.

Rolf Dahlström

Interiör från Soldatkyrkan. Foto: Knut Björkenstam.

VAD HÄNDER PÅ KUNGSBÄCK?

av Håkan Nordfors

Årets hälsning börjar med en liten återblick från Bocken 1999. Jag skrev då några rader om det kommande försvarsbeslutet. Vad kommer att hända med Gävleborgsgruppen om Dalregementet skall avvecklas var en av de funderingar vi hade. Vårt eget gamla regemente var redan avvecklat sedan 1997–12–31 och vi hade just börjat att lära känna kamraterna vid vårt nya regemente. Vi vet nu alla att resultatet av försvarsbeslutet blev att Dalregementet och Dalabrigaden skall avvecklas. Allting skall dessutom gå mycket fort. Vi, personalen i Gävleborgsgruppen, våra hemvärnsförband, våra frivilligorganisationer, står åter inför något nytt. Innan vi lämnade Dalregementet genomfördes Regementes Dag den 27 maj med en fantastisk personalfest på kvällen. Den 30 juni genomfördes avslutningsceremonin i Falun. Dagen var mycket högtidlig och det var många som blev djupt tagna av stundens allvar. Ytterligare en epok gick tyvärr i graven. Det finns nu inga utbildningsförband mellan Mälardalen och Östersund. Vem kunde tänka sig det för några år sedan?

Redan från 2000–07–01 ingår Gävleborgsgruppen i Mellersta Militärdistriktet (MD M). Vår nye chef, generalen Kjell Koserius, sitter med sin stab i Strängnäs. Gävleborgsgruppen tillhör alltså MD M. Vi är en så kallad utflyttad del av MD M stab. Våra huvuduppgifter är fortfarande att utbilda hemvärnsförbanden, stödja frivilligorganisationerna, samverka med kommuner, räddningstjänst och polis. Vi har nu också närmat oss länsstyrelsen i Gävle. Den rollen hade ju tidigare försvarsområdesstaben. Gävleborgsgruppen är alltså även i framtiden Försvarsmaktens enda "representant" i Gävleborgs län och Älvkarleby kommun.

En viktig uppgift som Gävleborgsgruppen har är att stödja det civila samhället vid svåra situationer. En sådan svår situation inträffade mitt under vår semesterperiod. Översvämningarna, främst i Voxnan men också till del i Ljusnan, blev en stor uppgift för vår hemvärnspersonal. Ledningspersonal, hemvärnschefer och 170 hemvärnssoldater (kvinnor och män) från Gävleborgsgruppen deltog i räddningsarbetet under flera dygn. En del av personalen arbetade hela nio dygn. Vi övade faktiskt avlösning för första gången under denna insats. Hemvärnssoldater från Söderhamn och Järbo/Ockelbo avlöste personal från Hälsingland under drygt två dygn. Utan hemvärnets insatser hade räddningstjänsten inte klarat denna svåra uppgift. I Gästrikland fanns det ytterligare 100 hemvärnssoldater i beredskap för en eventuell insats i översvämningsområdet. Vi samverkade ett flertal gånger under

denna period med räddningscheferna i Edsbyn, Bollnäs och Ljusdal. Här visade det sig att personalkännedom har mycket stor betydelse vid samverkan och insatser. Jag och mina medarbetare är mycket stolta över vad "vårt" hemvärn presterade i denna svåra situation. Uppgiften att stödja samhället löstes på ett utomordentligt sätt av alla medverkande.

Hemvärnet har en mycket modern utrustning. Nu är terrängfordon under införande i hemvärnsförbanden. Vi kommer att få 19 stycken till våra beredskapsplutoner. Dessa kan användas över hela "ytan", till exempel för att redan i fred bevaka särskilt viktiga skyddsobjekt eller sättas in för att stödja samhället i svåra situationer. Det kommer att finnas cirka 150 beredskapsplutoner runt om i landet som tillhör hemvärnet. Gävleborgsgruppen sätter upp sex beredskapsplutoner, varav två redan under detta år.

När vi nu har lämnat Dalregementet efter bara drygt två år så blir det Gävleborgsgruppen som får föra Hälsinge regementets traditioner vidare. Traditioner är en utomordentligt viktig del i sammanhållningen av ett förband och dess medlemmar. I detta vårt arbete använder vi naturligtvis kamratföreningen som ett mycket viktigt "instrument". Vår fana skall naturligtvis föras vid till exempel vår nationaldag, högvakt och vid andra högtidliga tillfällen då Gävleborgsgruppen är representerad. Lille Jul kommer också att genomföras i framtiden. I dessa tider är det kanske ännu viktigare än tidigare att traditioner behålls och vårdas.

Personalförändringar är ju något mycket vanligt i Försvarsmakten så även vid Gävleborgsgruppen. Kaptenen Inge Olsson har slutat efter nästan 35 års tjänst. Han gick i så kallad Sp-pension. Vi kommer naturligtvis att försöka använda Inge som instruktör under de kommande åren.

För att en organisation skall "leva" vidare och utvecklas är det "ett måste" att nya medarbetare tillkommer. Kaptenen Thomas Jansson från Dalregementet är en ny medarbetare som redan börjat arbeta hos oss. Vi fick ytterligare två medarbetare från Dalarna i november. Det är kaptenen Torbjörn Lööke och löjtnanten Stefan Pettersson. Nyrekrytering till Gävleborgsgruppen kommer att bli en av de viktigaste uppgifterna vi har i framtiden. Utan ny personal kommer det att bli svårigheter redan om några år. Låt oss vara positiva och hoppas att det även under kommande år finns kamrater ute i landet som kan tänka sig att återvända eller flytta till Gävle.

Slutligen några ord om rekryteringen till hemvärnet och frivilligorganisationerna i Gävleborgsgruppen. Vi har påbörjat ett rekryteringsprojekt som sträcker sig över ett helt år. Under detta år har vi lyckats mycket bra i detta arbete. Det är faktiskt över 200 nya "hemvärnsrekryter" som har börjat sin första utbildning till hemvärnssoldat. Som ett led i rekryteringsarbetet och informationsarbetet genomförde vi 2000–08–26 Hemvärnets Dag i Furuvik. Massor av folk och vacker väder innebar att den dagen blev en stor succé.

NARVA
ETT 300-ÅRSMINNE

av Knut Björkenstam

Ett av den svenska arméns mest bekanta fältslag stod vid Narva den 20 november år 1700. Det blev en seger för de svenske, en seger som det av olika skäl alltid rått ett speciellt skimmer omkring. Kanske det beror på att såväl konstnärer som diktare och författare inspirerats av slaget för att skildra det ur respektive synvinkel. Många är vi väl som sett Cederströms bekanta målning av hur ryssarna kapitulerar inför kung Karl eller som har läst Tegnérs dikt om "Kung Karl den unge hjälte...".

Det var vid Narva som den karolinska armén, skapad av Karl XI och ärvd av hans son, ställdes inför sitt första stora och svåra prov. Den bestod provet väl och ryktet om dess förträfflighet började sprida sig ut över Europa. Narva 1700 har stått och står alltfort på många av den svenska arméns fälttecken.

Då den svenska armén våren 1700 inför trycket av "arvfienderna" Danmark, Polen och Ryssland mobiliserades var det den främsta armé som vårt land någonsin satt upp på fältfot. Den var väl organiserad, väl övad och försedd med bra materiel. Det var en armé att anfalla med enligt "det svenska manéret": "Gå lugnt mot fienden, huka Er icke för skott och kulor, ty Gud bestämmer över Edra liv, skjut en salva och gå käckt fienden inpå livet".

Då det således i år är exakt 300 år sedan slaget vid Narva kan det vara lämpligt att något skriva härom i årets Bocken. Jag har då valt att citera ur **Kungl Hälsinge regementes krigshistoria i kort sammandrag**, en liten skrift som dåvarande kaptenen vid regementet Herman Sundberg gav ut 1912 på Serranders tryckeri i Gävle. Jag har med flit bibehållit det dåtida stavningssättet för att på så sätt ge en aning tidsfärg åt citaten.

*

"Stora Nordiska kriget 1700–1721.

Före utbrottet af detta krig hade åt härorganisationen sålunda gifvits en säker grund, och krigshären befann sig genom goda rekryteringar och fullständigad utrustning ånyo i fältdugligt skick.

Sveriges gamla fiender Ryssland, Polen och Danmark, läto ej heller länge vänta på sig. Under de lifligaste försäkringar om vänskap hade de i största hemlighet inledt underhandlingar om ett gemensamt anfall på Sverige. .....

Man var emellertid i Sverige varskodd om faran, och den unge konungen ..... vände sig då först mot Danmark och landsteg sommaren 1700 på

Själland..... Hans landstigning blef en fullständig öfverraskning för danskarna.....och fred slöts.

Då konungen i oktober 1700 landsteg i Liffland, ämnade han dock först vända sig mot konung August, men möttes der af underrättelsen, att den polska hären efter det misslyckade anfallet på Riga dragit sig tillbaka ur Liffland och förlagts i vinterkvarter. Carl XII beslutar då vända sig mot zar Peter och skyndar med sin här till staden Narvas undsättning. .....

I Narvas besättning ingick en del hälsingar, tillhörande den bataljon, som under öfverste von Knorrings eget befäl tidigare på hösten jämte andra trupper öfverskeppats till Östersjöprovinserna. .....

Af Hälsinge regemente ingick här något mer än hälften af regementet under öfverstens befäl, medan återstoden fanns kvar i Sverige. Under själfva slaget var denna styrka fördelad på två bataljoner, af hvilka den ena fördes af öfversten von Knorring och den andra af majoren Gotthard von Wulffen. .....

Före dagningen den 20. november bröt svenska hären upp från Lagena, där den hvilat under natten, och nådde mellan 10 och 11 på förmiddagen de framför det ryska lägret befintliga höjderna. .....

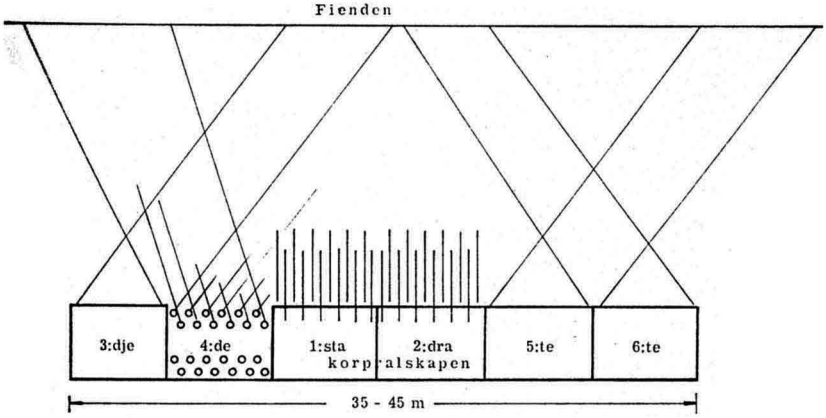
Högra flygeln anfördes af generallöjtnanten Wellingk och den venstra, der konungen uppehöll sig, af fältmarskalken Rhensköld. Främst i båda flyglarna stod fotfolket och der bakom rytteriet. Vi återfinna Hälsinge regemente ytterst på högra flygeln.....

När de svenska stormkolonnerna efter en kvarts timmes marsch nått inom skotthåll, och de ryska kulorna började falla tätt, uppstod en häftig snöyra, som dolde svenskarna tills de voro alldeles inpå de ryska befästningarna. .....

Konung Carl med sina drabanter uppehöll sig på yttersta venstra flygeln, der anfallet gick fram med stor häftighet. Det fiendtliga rytteriet drefs undan ned mot floden Narova, och vid Narova-bron uppstod en så våldsam trängsel, att hela hopar trängdes i floden och drunknade. Emellertid hade ryska gardet, som stod närmast stranden, förskansat sig bakom en här anordnad vagnborg, der det höll tappert ut ända till mörkrets inbrott, men då kapitulerade den högra flygeln och gaf sig på nåd och onåd. .....

På den andra flygeln åter hade striden blifvit stående. Visserligen kastades det fientliga rytteriet äfven här på flykten, och fotfolket med major von Wulffens bataljon främst hade lyckats storma de främsta förskansningarna, men nödgades derpå stanna inför de väldiga massor, som stodo på andra sidan.

Men när de ryska befälhafvarna senare på natten fingo reda på det öde, som drabbat den högra flygeln, ansågo de vidare motstånd gagnlöst och hemställde till den svenska konungen att få fritt aftåga. Denne var ej sen att bevilja anhållan, men då han redan hade segern i sina händer, fordrade han att ryssarna äfven här skulle nedlägga sina vapen. .....

Det svenska infanterikompaniets slaguppställning: pikenerarna i mitten och med musketerarna på flyglarna. Sättet att slåss på var noga inövat vid kompani- och regementsmöten. (Bild ur Kungl Hälsinge regementes historia).

Den svenska segern var fullständig, och i segrarens händer föll ett omätligt byte, deribland 145 kanoner, en stor mängd fanor, en betydlig krigskassa och förråder af allehanda slag.

Förlusterna på svenska sidan voro 700 döda och 1200 man sårade, medan omkring 12000 ryssar omkommit.

Den under major von Wulffens befäl stående Hälsinge-bataljonen var den första som inträngde i det belägrade Narva, der stor glädje rådde öfver undsättningen". Så långt Herman Sundberg.

*

Efter Narva samt Düna 1701 kom vårt regemente att ingå i den kurländska armén och deltog således inte i det fortsatta fälttåget mot Polen. Först 1708 i samband med inbrytningen i Ryssland kom regementet att ansluta sig till huvudarmén. Men det är en annan historia.

Avslutningsvis kan sägas att flera svenska delegationer från olika regementen och kamratföreningar dagarna kring den 20 november i år besökt det gamla slagfältet vid Narva för att på ort och ställe "känna historiens vingslag".

DET BÖRJAR BLI LÄNGESEDAN

Några minnesbilder från 1942–1944

av Karl-Otto Lundberg

Den 9 april 1940, när tyskarna gick in i Norge och Danmark, är en dag jag aldrig glömmer. Då trodde man att det bara var en tidsfråga när Sverige skulle ockuperas. Exakt två år senare, den 9 april 1942, ryckte jag in på Kungsbäck till första tjänstgöring, som det hette. Det blev Livkompaniet med kaptenen Ragnar Lené som chef. Ganska snart blev jag medlem i Kungl Hälsinge regementes kamratförening.

På hösten 1942 togs jag ut till plutonchefsskolan på 5. kompaniet. Chef var kapten Carl-Olof Rosenius. Han var ett föredöme i personalvård. Under soldatmarschen (cirka nio mil) lät han de mannar som hade de svåraste skavsåren rida på hans häst och själv gick han till fots.

En övning i början av mars 1943 minns jag särskilt. Det var en tredygnsövning utan tält och utan kokvagnar. Vi väcktes en kväll klockan 23. Transport med lastbilar till Bönan, där en landstigning pågick. Övningsledningen (löjtnant Håkansson och underlydande) hade lagt ned mycken möda med att sätta ut attrapper i sjön, föreställande fientliga fartyg. Hur det gick med "invasionen" minns jag inte så noga. Vi lämnade Bönan och anträdde en marsch västerut. Vi hade tur med vädret. Det fanns snö men temperaturen höll sig kring plus en till tre grader.

Aspirant Rolf Lundkvist fastnade med ena foten i en skreva och skadade sig. Att låta honom fortsätta marschen hade varit inhumant. Han skickades hem till Gävle med tåg från Brännsågens station.

Marschen fortsatte till sjön Öjaren. Nu återstod det mest ansträngande momentet – nattmarsch söderut, överskeppning över Gavleån i gryningen samt stridsskjutning med skarp ammunition inom regementets område.

Före detta sista övningspass beordrades uppställning för information om något ovanligt. Var och en skulle tilldelas och svälja två fenedrintabletter. Den svenska försvarsledningen hade uppsnappat att tyska armén, vid besättandet av Grekland, hade fått fenedrin för att få ork att gå över de höga bergen. Och nu skulle preparatet testas på oss.

Kroppens och sinnets reaktion efter intaget var märklig. Man tyckte att man flög över gärdesgårdar och diken. Det farliga tror jag är, att man inte känner trötthetен, men att den ändå finns där. Jag var chef för en lätt granatkastartropp. Efter att ha "kravlat" upp för Gavleåns branta strand blev det litet si och så med vår träffsäkerhet.

Efter övningen var det uppställning av hela truppen inför kompanichefen. Han sade att denna ansträngande övning var ett prov på vår fältduglighet och hoppades på att vi skulle kunna göra en insats, om det blev allvar. Efter genomgången blev det en god måltid i matsalen och därefter stränga order om att gå till sängs mellan lakan.

Snart var det dags för fortsatt utbildning. Jag hade blivit uttagen till infanteriets officersaspirantskola (hu, så långa ord).

Den 13 april 1944 avreste I 14-gruppen, elva aspiranter, till Stockholm och Karlberg. Det var med en viss bävan vi anlände till det anrika slottet. Våra närmaste befäl var: kompanichef major Hjalmar Mårtensson från I 14, avdelningschef löjtnant Bertil Risling från I 5.

Major Hjalmar Mårtensson, kompanichef på Karlberg: "Det mänskliga sinnet är mycket känsligt, befälsföring skall ske med fasthet, men med välvilja". (Ur introduktionen till ämnet militärpsykologi.)

På det hela taget blev det en angenäm sommar. Mycket teori, taktikskrivningar, taktiska och topografiska övningar.

Men visst var det fysiskt påfrestande ibland. Att springa 10.000 meter på löparbanan i Karlbergsparken blev många varv.

Strax efter midsommarhelgen åkte hela Krigsskolan (alltså även statkadetterna) till Skillingaryd i Småland. Det rådde stark sommarhetta. Vi byggde värn, som sedan skulle beskjutas med artilleri. Det blev alltså en övning även för artilleriets skjutskola, som var förlagd till Skillingaryd.

En av kamraterna, Karl-Göte Spångberg, hade glömt kikaren i värnet. När han sprang tillbaka för att hämta den började beskjutningen. Att springa iväg nu hade måhända betytt döden. Spångberg tog skydd i värnet tills eldgivningen upphörde. Den här allvarliga episoden vågade Spångberg inte berätta för avdelningschefen löjtnant Risling förrän på avslutningsfesten på Bellmansro i september. Hans reaktion var: "Åh sjutton, hur kändes det?"

Under veckan i Skillingaryd kom arméchefen general Douglas på inspektion. Order utgick att vi den dagen skulle ha fältuniform. Det blev svettigt i sommarvärmen. När arméchefen åkt hem, blev det uppställning. En av övningsledarna var 1:e läraren i taktik, major Malcolm Murray. Han blev sedermera general och militärbefälhavare. Han var fullständigt orädd. Trots att chefen för Krigsskolan, överste Nordquist stod där, yttrade Murray: "Ni förstår att det här med fältuniform var ett misstag. När svenska folket lagt ner hundratusentals kronor på linnekläder, är det också meningen att de ska användas".

Värmen och de jobbiga övningarna i Småland hade tydligen blivit litet för mycket för mig. Efter hemkomsten till Stockholm satt jag på en hållplats och väntade på spårvagnen. Då började jag plötsligt blöda näsblod. Men det gick snart över.

Efter kursen på Karlberg blev det en månads trupptjänst hemma på Kungsbäck. Vi hade då befordrats till värnpliktiga sergeanter. Min värnpliktstid sammanföll delvis med andra världskriget. Jag känner tacksamhet för åtminstone två saker: att jag fick vara med på allt det som värnplikten innebar och att vårt land slapp kriget.

Vidare: de flesta befäl av olika grader jag var underställd var hyggliga och generösa män. Och jag hade fina kamrater. Några förblev vänner långt fram i livet.

Eventuellt publicerade foton har tagits av Stig Wikzén. Han hade alltid sin lilla "exerciskamera" med sig.

MED HÄLSINGAR I TORNEDALEN II

av Hans Nedin

År 1944 var jag chef för 8. tunga kompaniet I 14, som under vårvintern förlagts i skogsbarackslägret Veittivaara i trakten av Karungi. Förbandet som förutom stab och tross bestod av kulsprute- och granatkastarplutoner hade förstärkts med en pansarvärnspluton. Svenskt infanteri alltså, men med inte mindre än 65 hästar. Bland dessa min omhuldade "ridhäst", som fått följa mig i många fältförband, varje gång inmönstrad som draghäst, från Gustavsbergs Bryggerier i Gävle. Den ansågs ingalunda som vacker, men effektiv och med hovar som smärre dasslock. Den springaren stod mitt hjärta nära.

I slutet av maj förflyttades vi till bergstrakterna söder om Vitvattnet. Uppe på "mitt berg" fanns inga byggnader utan här ordnades enbart tältförläggning. En mindre ödemarkstjärn var insmugen bland höjderna. Vid dess strand sattes kompanichefens tält upp. Förutom chefens halm- och granrisbädd inrymdes här såväl expedition som del av fanjunkarens förråd och lager. Hela trakten var omsorgsfullt molnberikad av mygg.

Efter en tid kunde mitt tält bytas ut mot en så kallad Agellhydda av masonite. Utanför denna hade vi ett rejält bord och några bänkar, där befälsmatlaget avnjöt sina "luculliska" måltider.

Vid lilla ödemarkstjärn i bergen söder Vitvattnet. Del av befälsmatlaget bänkat utanför Agellhyddan.

Kompaniet hade fått den egendomliga uppgiften att rensa hela platån från stenbumlingar. Senare skulle andra förband ordna vissa befästningar. Ganska raskt kom arbetena igång med släggor, borrar och mycket sprängmedel.

Under vissa bestämda tidpunkter skulle iordninggjorda laddningar tändas. Dessa stunder stod jag uppe på högsta punkten och mottog rapporter. På min visselsignal så följde från många håll ropen: "Tänt var´e här!" Stubiner började brinna – alla tog skydd – utom "löjtisen" som måste övervaka. Detta pågick många dagar utan komplikationer.

Men så hände sig vid ett tillfälle att några av kamraterna, som behövde få isär en storsten med bulldosa, tyckte det skulle bli lättare att frakta undan mindre block och därför lade in tredubbel laddning.

Jag, som ansågs stå på säkerhetsavstånd för normalfallen, fick nu se hur en stor stenprojektil kom farande i luften emot mig. Min rapportkarl, som låg i närheten berättade sedan, att han sett hur min båtmössas ena flik vikts nedåt och stenen drämde in i min höft. Livremmen och svångremmen dämpade väl något, men jag föll omkull och när en av plutoncheferna rusade fram och knäppte upp, var hans enda ord till mig: "Det är krossat, allt!"

Nåväl, jag lämnade över befälet och mitt innehållsrika kartfodral till äldste plutonchefen och blev nedburen på en gammal dörr, som råkade ligga däruppe. Från bataljonsförbandsplatsen (sjukkvarteret) vid vägen transporterades jag många mil till Bodens Garnisonssjukhus. Det var tjällossningstid och Kronans så kallade ambulanser (sjuktransportbilar) hade urusla fjädrar. En skånsk trängsoldat satt på mig för att jag skulle kunna ligga något så när still. Ja, det var en resa det!

Mitt stora sår var på millimetrarna rätt placerat för att jag skulle kunna klara mig utan framtida men. Det blev att ligga i sjukhussäng ett tag, men sedan, och eftersom jag hade en hustru i Gävle, som var sjukgymnast, beviljades jag några veckors konvalescensledighet i hemmet. Vår bataljon ingick i ett sammansatt regemente, I 51, grupperat i Tornedalen. Regementschefen hade orienterats om olyckshändelsen med mig och säreget nog personligen beordrat ledigheten.

Och så åter till Vitvattnet.

Någon gång i början av augusti fick vi order att bryta bivacken och marschera mot Haparanda. Vi skulle förläggas i barackläger Vuono strax väster om staden. Skulle bli skönt att få röra på sig och beskåda nya trakter.

Själv kunde jag leda förflyttningen, antingen till fots, på cykel eller på hästryggen. I sistnämnda fall hände det mig något som kan tyckas bagatellartat, men för mig blev en oförglömlig upplevelse.

När jag ridande i täten för mitt kompani nådde krönet av en hög uppförsbacke, kände jag hur en ljum havsdoftande vind kom mig till mötes. Efter en lång vistelse i storskog och bergsmarker gick denna kontrastförnimmel-

se som en glädjestöt genom kroppen. Mina närmast gående mannar gjordes uppmärksamma på den nya situationen och många ansikten lystes upp av soliga leenden.

Väl framme i den anvisade bostadsorten gladdes vi åt att få lämna tältillvaron och ta riktiga byggnader i besittning.

Det blev mera av beredskapstjänst nu. Hela kulspruteplutonen underställdes andra förband med stridsställningar vid Torneälven medan en pansarvärnskanongrupp inlemmades i försvaret av stora Haparandabron.

Kommissarien vållades extra huvudbry med att träffa överenskommelser om underhållet till olika delar av kompaniet, antal portioner, furage till hästarna och så vidare.

En rolig episod som hände återstoden av befälsmatlaget må komma i åminnelse. En betrodd medlem hade fått remiss till tandläkare i Luleå. Det var kräfttid och han fick specialuppgiften att besöka såväl systemet som en fiskhandlare för lämpliga inköp. I kvällningen var vi samlade i väntan på budbärarens återkomst. Korrekt infann han sig efter bussresan. Det bruna paket som han höll under armen verkade pålitligt, men kräftorna. . .? Jo, i stor vit papperspåse hade han burit med sig fyra tjog kokta kräftor utan spad under hela den varma augustidagen. Tablå!

Så skedde något helt annorlunda. Ett telefonbud till kompanichefen, som beordrades att snarast infinna sig hos fördelningschefen. En motorcykelordonnans skulle hämta. Vad hade hänt nu då? Oroande!

Nej, inte alls. Översten Bertil Uggla (på sin tid den kände gymnastikradiokaptenen) var idel vänlighet. Då jag nyligen gått igenom skjutskolan, hade han utsett mig till att leda sin inspektion av samtliga bataljoner, som var grupperade i Tornedalen och östra Norrbotten.

Varje bataljon skulle sända samma slags trupp att inspekteras i stridsskjutning: en skyttepluton, en kulsprutetropp, en granatkastartropp och en lätt granatkastaromgång. Terräng fick jag själv utse, dock liggande nära barackerna. En lastbil ställdes till mitt förfogande. Den skulle från början vara lastad med målmaterial uppsänt från Boden.

Jag samlade det folk, som jag hade kvar, och gick igenom uppgiften. Lite till mans förstod vi, att det gällde ett hedersamt uppdrag och att soldater från Hälsinge regemente skulle göra bra ifrån sig, alltså även som funktionärer.

Vår duktige sergeant H. fick bli chef för målanordningen. Lämplig skogsterräng hade vi nära inpå och skogsskador diskuterades aldrig. Det rådde ju krig i omvärlden. Det var mycket att ordna med och ingående repetera. Tilldelade extra sjukvårdsmanskap gav sin allvarsprägel. Ganska snart kunde vi dock anmäla klart. Enligt fördelningsorder skulle en à två inspektionsomgångar avverkas per dag.

Jag hade lagt upp evenemanget som försvarsstrid. Plutonen hade under

Överste Bertil Uggla, fördelningschef i Tornedalen 1944. Författaren tackas efter genomfört uppdrag att leda fördelningschefens inspektion.

anfall nått fram till ett hygge som skulle hållas. På den andra sidan öppningen var fienden beredd till motanfall. Rejält med pappfigurer fanns i målterrängen. Kulsprutorna hade sina mål för sig och för 8. cm granatkastarna gavs direktiv om fastställda eldlägen. Varje moment spelades upp separat. Mest problem vållade säkerhetsfrågorna vid verksamhet med de lätta granatkastarpjäserna.

Vid mina genomgångar efter skjutning fanns anledning att såväl berömma som att kritisera. Det gällde verkligen att vara neutral, till exempel då vår egen II. bataljon/I 14 varit i elden. En "bataljonsmajor", som var mindre tåld löjtnant under mina Karlbergsår, kunde jag nu "ge betalt för gammal ost", men icke. Vi skakade hand.

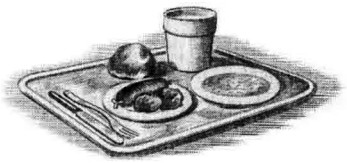
Vi åskådare glömmer nog inte den episod som inträffade, när en omgång pjäsmanskap för lätta granatkastare hade valt dåligt underlag för stödplattan. Den uppskjutna granaten vände i luften och var på rak återväg.

Mitt rytande kommando: "ALLA SKYDD!" efterlevdes till punkt och pricka, även av fördelningschefen själv. Det fanns några bra och torra diken nära intill.

Övningsammunition förekom inte. Vi hade bara skarpa skott av alla erforderliga slag.

Hela "bataljen" flöt programenligt utan olyckshändelser. Högste chefen uttalade sin uppskattning av I 14-funktionärernas insatser. Det var över!

I sitt stilla inre kände en viss löjtnant djup tacksamhet.

HEMVÄRNET 60 ÅR

Väl värt att värna om

av Knut Björkenstam

År 1940 i skuggan av andra världskriget organiserades det svenska hemvärnet. Under det snart tilländalupna år 2000 har därför på olika sätt hemvärnets 60-årsjubileum högtidlighållits.

Under hela efterkrigstiden har hemvärnets existens aldrig varit hotad. Tvärtom har dess betydelse ökat efter hand som åren gått. Från att från början ha varit knapert utrustat – gevär m/96 och linnekläder alternativt civila kläder med armbindel med hemvärnets emblem – har hemvärnet i dag i mångt och mycket helt modern utrustning.

Hemvärnet har genom sin kompetens inom vitt skilda områden och sin goda geografiska spridning och lokal- och terrängkännedom varit en mycket betydelsefull del av vårt lands försvar. Från att från början ha haft till uppgift att i huvudsak bevaka mobiliseringsförråd och för totalförsvaret viktiga objekt har hemvärnet fått uppgifter av mer stridande karaktär.

Den nu pågående "omstruktureringen" av Försvarsmakten kommer även att påverka hemvärnet.

Hemvärnet och andra delar av det militära försvaret kommer att organiseras som nationella skyddsstyrkor och utgör därigenom en del av insatsorganisationen. De nationella skyddsstyrkorna skall med varierande beredskap ha förmåga att skydda befolkningen och infrastrukturen.

Hemvärnets förstahandsuppgift kommer att vara att bevaka och skydda viktiga skyddsobjekt mot sabotageförband.

Hemvärnet skall ha förmåga att med hög beredskap bevaka och skydda viktiga totalförsvarsobjekt. Inom ett år efter order om höjd beredskap skall hemvärnet ha ökat förmågan att stödja operativa insatsförband och övriga styrkor vid strid mot främst luftlandsatta förband. I detta skede skall också hemvärnet kunna utökas.

I tider av stora nedskärningar inom Försvarsmakten är det lätt att människor tappar gålusten och tilltron till uppgiften. Detta utgör ingen bra grund för rekrytering till hemvärnet. Om människor anser att regering och riksdag inte tar sitt fulla ansvar för rikets yttre säkerhet (med vårens försvarsbeslut i åtanke så ligger det nära till att anse det) så varför skall de då lägga ner tid och arbete på exempelvis deltagande i hemvärnet. Agerande i denna riktning har märkts under året då hemvärnsmän lämnat in sin utrustning i protest mot vad de anser vara felaktiga nedskärningar. Men så här får det inte bli! Vårens försvarsbeslut får inte bli ett hot mot hemvärnets existens!

Hemvärnets roll i det nya "insatsförsvaret" (när i historien har förresten vårt svenska försvar *inte* varit ett insatsförsvar?) kommer att öka. Detta borde verka stimulerande på hela organisationen och bidra till en god rekrytering. Här är det inte bara Försvarsmakten som har en viktig uppgift. Minst lika väsentligt om inte mer väsentligt är att statsmakten tar sitt ansvar.

Hemvärnet behövs enligt devisen: *"Bygdens försvar är bygdens folk"*. Lycka till under de kommande 60 åren!

Hemvärn ur Gävleborgsgruppen bestrider högvakt på Kungl Slottet i Stockholm med pågång den 23 september. Regementets och hemvärnets fanor medförs och ses här på Norrbro under marschen till Slottet. Fanförare är till vänster Torbjörn Persson och till höger Frank Starborg, båda tillhörande Valbo hemvärn. För musiken svarar Karlbergs FBU-musikkår.

Foto: Knut Björkenstam.

GÄVLEBORGS HEMVÄRN JUBILERAR

av Per-Erik Krause

Lördagen den 26 augusti fyllde hemvärnet 60 år vilket naturligtvis skulle uppmärksammas även inom Gävleborg. Redan tidigt under planeringsarbetet stod det klart att vi hade förmånen att kunna förlägga jubileet till Furuviksparken strax söder om Gävle. Detaljprogrammet var utarbetat och fastlagt till midsommar, men de handgripliga förberedelserna för stationscheferna skulle få göras mitt under brinnande semestertider. Trots dessa omständigheter var det nyckfulla vädret denna sommar ett orosmoment som gav oss i projektgruppen en hel del kalla fötter in i det sista.

Alla dessa farhågor visade sig vara helt obefogade och vädret var det bästa tänkbara när chefen för Gävleborgsgruppen, överstelöjtnant Håkan Nordfors, och Hemvärnets musikkår hälsade de första besökarna välkomna vid den med maskeringsnät behängda entrén.

Fem bussar med hemvärnspersonal med sina anhöriga från Hälsingland, som hade startat sin färd redan klockan 07.30 på morgonen, anlände förväntansfulla till Furuvik klockan 11.00 och hade tillsammans med övriga ett digert program framför sig.

Arrangemanget var upplagt som en form av "smörgåsbord" med aktiviteter utförda av personal ur hemvärnet, SLK, SRK, FRO, FMCK, SBK och SKBR

Det blev en verklig folkfest av stora proportioner och det var många lyriska kommentarer som kunde höras fällas medan lottorna bjöd på korv med bröd, kaffe och kaka ur kokvagn uppe vid den underbara utsiktsplatsen på före detta KA-fortets hjässa. Därifrån kunde man samtidigt också beskåda den mycket trivsamma båttur med landstigningsbåtar typ 200, som bjöds allmänheten och som i vissa stycken var nog så spektakulär.

Dagen avslutades klockan 15.15 med ett mycket proffsigt uppträdande på stora scenen av Titti Sjöblom som dagen till ära uppträdde i fältuniform, ackompanjerad av en mycket skicklig gitarrist.

Under dagen visade hemvärnet i Gävleborg med Älvkarleby kommun och frivilligorganisationerna på ett mycket smakfullt sätt upp sin verksamhet inför nästan 3000 besökande, vilka knappast hade kunnat undgå att inse vad hemvärnet kan och förmår.

EN MODERN REGEMENTSHISTORIA

av Knut Björkenstam

Om jag med modern avser en i närtid utkommen historik så är det rätt. Det är således inte så att fortsatt forskning efter 1968 års utgåva av vår historia lett fram till en nyutgåva med hänsyn till modernare rön. Nej, det gäller snarare som underrubriken till verket lyder "en berättelse om Hälsingarnas regemente".

Det hela rör sig om ett examensarbete vid OHS 2 på LvSS av fänriken Andreas Johansson och har titeln ***"Kunglig Hälsinge Regemente – I 14"***. Efter LvSS fick fänrik Johansson transport till Kungl Dalregementet där han tjänstgjort till detta regementes nedläggning. I dag är han skollärare i Edsbyn samt desslikes hemvärnsman.

Hur kommer det sig då att en från början luftvärnare skriver om ett av vårt lands äldsta regementen? Jo, det framgår av hans inledning ur vilken jag citerar följande: "Eleverna vid LvOHS i Norrtälje genomför under året fördjupningsarbete/examensarbete. Syfte: Öka sina kunskaper i valfritt ämne med militär anknytning. Jag valde att skriva om Hälsinge regemente då jag bor i Voxnadalen i Hälsingland. Meningen var att skriva om indelta knektar i Alfta kompani som roterades i mina hemtrakter. Källmaterialet blev för tunt och jag insåg att jag måste vidga arbetets omfattning. Slutresultatet är en samling fakta om Hälsinge regemente samlade i en skrift. ..... Jag hoppas att alla, och främst gamla hälsingar tycker att denna skrift är intressant och givande. ..... Med sorg konstaterar jag att regementet är borta och att jag aldrig fick chansen att tjänstgöra vid det".

Först skall konstateras att det är glädjande att en ung officer intresserar sig för ett gammalt förbands historia. Jag hoppas hans intresse smittar av sig på andra. Inte minst i dessa "omstruktureringarnas" tider är det väsentligt att inte tappa fotfästet utan se oss som förvaltare av arvet efter dem som gått före oss.

Skriften, tyvärr saknar den uppgift om utgivningsår, som finns tillgänglig på Gävleborgsgruppen i Gävle, är på 28 sidor inklusive omslag och källförteckning. För den helt okunnige är den en bra inkörsport för att få veta mer om det regemente som fram till 1997 var stommen i försvaret av hembygden. Källförteckningen är riklig och ger den kunskapstörstande många möjligheter att skaffa sig kunskaper om det regemente om vilket efter slaget vid Gemäuerthof den 16 juli 1705 generalmajoren Adam Ludvig Lewenhaupt yttrade: *"Mina redliga hälsingar, såväl regements-, över- och underofficerare samt gemena. Er tackar jag för ert tappra förhållande, vilket näst*

efter Gud var orsaken, att jag så denna senare skarpa aktion – den svåraste jag av 26 bataljer bevistat – såväl som de förra näst Guds hjälp vunnit, försäkrandes var och en, den ringare såväl som den högre, att jag skall beflita mig om att vara Eder behjälplig i all görlig motto, som ock veta var och en efter stånd och värde att berömma och rekommendera hos min nådige konung, varom I kunnen göra eder försäkrade".

EN NY "KASERN" SER DAGENS LJUS

av Lars Söderberg

Sedan invigningen 1996 har Högskolan i Gävle blivit dubbelt så stor, om man räknar antalet studenter. Även utbildnings- och forskningsvolymen har ökat markant. Höstterminen år 2000 kommer drygt 10 000 studenter att vara inskrivna vid vår högskola. Det fanns de som hävdade att vårt gamla regemente skulle bli alldeles för stort för högskolans behov och att högskolan aldrig skulle behöva expandera lokalmässigt. Efterhand har högskolan tagit allt fler av våra gamla lokaler i besittning. Det senaste tillskottet är "sjukan" som nu inrymmer den administrativa avdelningen, personalenhet, ekonomienhet, studerandeadministrativ avdelning, studievägledning, rekrytering, antagningsenhet och studenthälsoenhet.

En annan byggnad som tagits i anspråk är det gamla museet som numera heter Drivhuset vars syfte är att ge studenter möjligheter att testa sina idéer för att starta företag. Här ges möjligheter att under sex månader få hjälp att driva ett eget företag i en så kallad företagskuvös. Verksamheten här har varit mycket lyckad. I dagsläget har cirka 20 nya företag startats av studenter vid Högskolan i Gävle.

Herrgården Stora Vall har blivit studentföreningarnas hus. Här har alla studentföreningar (i dag nio stycken) sina kanslier. I huset finns också lunchrestaurang och pub. Studenternas intresse för Kungsbäcks historia blir alltmer påtagligt. Arbete pågår för att ordna till något slags minnesrum i Stora Vall.

Vårt kontaktorgan, vars uppgift är att samverka med bland annat näringslivet i regionen, har flyttat in i nyrenoverade lokaler i huset som tidigare inrymde verkstad för fortenheten. Det röda låga huset väster om de numera rivna troppbodarna, närmare bestämt.

Teknikparken i Gävle, som är ett samverkansprojekt mellan Högskolan i Gävle, Gävle kommun och näringslivet etableras efterhand i byggnaderna i

och omkring stallet. På den plats där troppbodarna låg byggs ett företagshotell som kommer att fyllas med företag vars verksamhet har anknytning till utbildning och forskning vid högskolan.

Sjukvårdsförrådet, som låg väster om E4:an, är i dag ombyggt till kontor och personalutrymmen. Här huserar numera AME tillhörande Gävle kommun i mycket fina lokaler.

Vår gamla bastu ger i dag plats för lärare från den ekonomiska institutionen.

"D-kasernen". Foto: Ove Wall.

Nu till den nya "kasernen" som nämns i rubriken. Högskolans expansionsbehov är mycket stort. Vi är i dag trångbodda i befintliga lokaler. Det kunde nog ingen tro när vi flyttade in här 1996. Vårt ökade behov av till exempel laboratorier, datasalar och andra utrymmen kommer att tillgodoses i den nya byggnaden, Naturvetenskapens Hus, som nu uppförts på kaserngården. Här kommer institutionen för Matematik, Natur- och Datavetenskap att flytta in. Huset, som ligger på östra delen av kaserngården (mot idrottsplatsen), är lika högt som kasernerna och kan kanske benämnas "D-kasernen". Ytan blir 6000 kvm till en kostnad av cirka 80 miljoner kronor. Det nya huset invigdes den 22 september i år.

HÄLSINGAR I HÄRJEDALEN
ETT SEMESTERMINNE

av Knut Björkenstam

Då min maka och jag i augusti i år tillbringade tvenne veckor i Härjedalen med "uplats" i Bruksvallarna så var det naturligt att försöka finna platser med anknytning till vårt regemente. Det lyckades vi också med och här följer en kort resumé.

Långå skans

Långå skans vid Ljusnan i Hede socken anlades 1700 av soldater ur Hälsinge och Jämtlands regementen. Den ersatte på anmodan av landshövdingen den mindre fyrkantiga förskansning längre nedströms som anlagts 1658. På dess plats finns i dag en lada.

Trots ifrågasättande av den utvalda platsens lämplighet vidhöll landshövdingen att den nya stjärnformiga skansen skulle uppföras på anvisad plats. Arbetet utfördes under tiden juli–september 1700 av ett stort antal soldater under ledning av överstelöjtnanten vid regementet von Bruchner.

Freden i Brömsebro 1645 fick inte till följd någon egentlig fred i Härjedalen, ett landskap som fram till dess tillhört Norge. Ständiga strider pågick mellan norrmän och svenskar. Genom att dalgången var ganska trång ansågs det relativt lätt att bevaka den. Därför anlades den första skansen 1658.

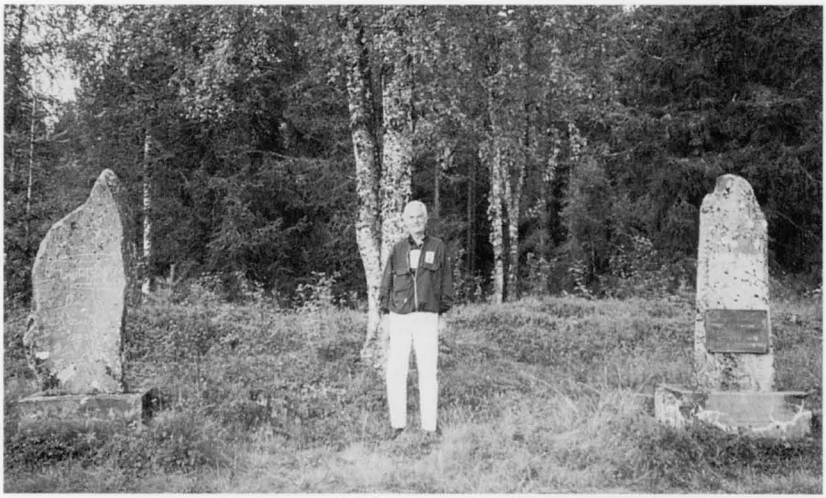
År 1677 ockuperade norrmännen Härjedalen. De lämnade dock ganska snart landskapet sedan de bland annat tillfogat skansen stora skador.

När kung Karl XI besökte Jämtland och Härjedalen i juni 1686 inspekterade han skansarna och kom även till Långå skans. Han blev besviken över tillståndet hos skansen.

Långå skans har aldrig använts i samband med krigshandlingar. Den kom att användas som förläggning för trupp under ofärdstid. I fredstid var skansen bemannad med en underofficer och fem soldater. Full besättning torde ha varit omkring 130 man samt sex kanoner.

Under den första delen av 1700-talet användes skansen tidvis och reparerades vid behov. Så småningom lämnades den dock att förfalla. År 1803 bedömdes "redouten vid Långå alldeles förfallen" och därmed oanvändbar.

Den stjärnformiga skansen är fullt skönjbar i dag. Innanför vallarna står två minnesstenar. På den vänstra står texten: "Gustaf Adolf – Louise – 20.7 1932". På den högra står att läsa: "Långå skans 1645–1945 – C-O Agell 23/6 1946 – I Långå skans ingick norrländskt artilleri från Frösön. Kungl Norrlands artilleriregemente organiserades 1893".

Författaren mellan minnesstenarna vid Långå skans.
Foto: Agneta Björkenstam.

Stödjepunkt nummer 1 väster om Funäsdalen.
Foto: författaren.

Stödjepunkt nr 1 intill Hamrafjället

Under andra världskrigets beredskapsår grupperades regementets krigsförband utmed gränsen mot Norge och Finland. År 1942 i september grupperades för första gången hälsingeförband i Härjedalen, närmare bestämt väster om Funäsdalen och nordväst om Ljusnedal. Detaljer härom står att finna i minnesskriften "Kungl Hälsinge regemente i beredskap 1939–1945".

Väster om Funäsdalen och nedanför Hamrafjället finns än i dag en stödjepunkt bevarad. Den omfattar pansarhinder (de så kallade betongpianona), observationsvärn samt en större bunker. Det går att gå in i anläggningarna och där skapa sig en känsla av hur det kan ha varit "då allvaret talade i våra svenska öron". Allt innehåll är dock borttaget.

Värdshuset Gyllene Bocken

I Ljusnedal ligger i dag ett värdshus med ovanstående namn. I samband med att Hälsingar under beredskapen var förlagda i och omkring Ljusnedal anordnades ett "värdshus" Gyllene Bocken. Val av namn är ju lätt att förklara. Huruvida detta legat till grund för namnet på dagens värdshus fanns anledning att forska i under semestern i Härjedalen.

Den nuvarande ägaren, Kalle Arnell, uppsöktes med ansåg inte att det fanns någon koppling till beredskapstidens värdshus. Det nuvarande grundades 1948 av hans fader, som varit officer.

Men lek med tanken. Varför skulle ett värdshus i Härjedalen ges namnet Gyllene Bocken om det inte funnes ett samband med "krigsårens" värdshus? Bocken har ju ingenting med Härjedalen att göra. Och varför just Gyllene? Allt pekar på ett samband. Beredskapen slutade 1945 och till 1948 är det bara tre år. Många måste haft i minnet Hälsingarnas "värdshus" Gyllene Bocken. Jag tror på detta intill dess någon annan kan övertyga mig om motsatsen. Så upp till bevis Du okände forskare i vår historia!

Värdshusskylten från beredskapsåren. – Ur Kungl Hälsinge regemente i beredskap 1939–1945.

MITT LIV SOM SOLDAT – NÅGRA MINNEN OCH FUNDERINGAR

av Stefan Nilsson

Det är kanske oförsynt att berätta sin egen banala militärhistoria i Bocken. Men när mitt gamla regemente är borta och så mycket har förändrats i försvaret och jag själv har utgått ur den militära organisationen, så känns det ändock rätt att göra det, som ett vittnesbörd om hur det var. Kanske kommer det att glädja någon, kanske kommer någon att känna igen sig. För mig har militärtjänstgöringen haft livsavgörande inslag och minnena är så positiva att jag nästan blygs. Skriver man artiklar bör man väl kritisera eller åtminstone analysera...

När jag mönstrade 1966 låg det nära till hands att vapenvägra eller åtminstone begära vapenfri tjänst. Vietnam-kriget misskrediterade all världens militär och för en ung kristen och till och med präststuderande hade det börjat bli opassande att "göra lumpen". Flera vänner och släktingar valde den icke militära tjänsten eller totalvägrade och satt i fängelse. För mig fanns dock komplicerande omständigheter: det personliga obehaget vid tanken på att vistas på ett regemente, fördomar mot yrkesmilitärer, tvivel på att min fysik skulle duga samt en stark benägenhet att foga mig efter lagar och regler. Jag ville alltså inte begära vapenfri tjänst, eftersom man inte borde det och eftersom jag ifrågasatte mina egna motiv. Jag skulle aldrig kunna frigöra mig från känslan att jag begärt vapenfri tjänst mest för att slippa undan en massa obehag och för att jag tvivlade på mig själv. Motiven var alltså grumliga. Om detta hade jag ingen att tala med. Vid mönstringen på Folkets Hus här i Gävle bestämde jag mig för att begära tjänst som sjukvårdare, men när vi satt där och fyllde i våra blanketter så såg jag att min bänkgranne skrev "personalvårdsassistent". Jag hade ingen aning om vad det var, men jag tyckte att det lät bra och skrev det jag också. Så blev jag alltså pv-ass, ett slags mjukisvariant av soldat och med klart konstruktiv inriktning, någorlunda acceptabelt, inte inriktat bara på dödande.

Sommaren 1969 var det dags för tre månaders grundutbildning. Det var inryckning i juni. Min mor körde mig till kasernvakten på I 14. Själv var jag fylld av fasa den dagen och i familjen har man ibland påmint mig om min blekhet och ängslan denna dag. Jag kände ingen som skulle rycka in samtidigt och jag hade mycket onda aningar om vad som skulle komma av vantrivsel, tilllkortakommanden och dumheter i största allmänhet. Men det var ju till att stiga in innanför grindarna, bli utrustad, få sängplats och bli utsatt för massor av information.

Redan i början kom jag i kontakt med den vanligaste sysslan i det militä-

ra: att vänta. Snart nog visade det sig att kamraterna var riktigt trevliga, vilket väl är liktydigt med att de i stort sett accepterade mig, logementet var OK och maten var god. Dagarna förgick med ett trivsamt sommarläger med exercis, skjutning, vapenvård (slitna gamla k-pistar, vars precision man allvarligt kunde ifrågasätta), försvarsupplysning, pedagogisk träning, fysisk träning och andra militära ämnen. Ett besök vid Trängslets skjutfält var intressant och släckningsarbete vid en skogsbrand på Alfta-skogarna var ett spännande inslag.

Jag tillhörde livkompaniets fackpluton, som bestod av blivande präster, läkare, socialarbetare med flera, alltså en ganska speciell samling unga män. I varje fall trodde väl åtskilliga av oss att vi var bra mycket klyftigare än militärerna. Men man hade gett oss befäl som kunde med oss. Som tydligast minns jag överfurir Lundberg och fänrik Wallin. Arne Wallin hade att hantera oss, föra dialog med oss, ha ett oändligt tålamod och så vidare. Det bästa med honom var att man kände sig sedd och uppskattad av honom. För min del ändrade han på hela föreställningen om militärer och än idag är han en förebild för mig vad gäller ledarskap: att hellre få någon dit man vill med tilltro och uppskattning än med höjd röst och hårda ord. Under honom skulle man till och med ha kunnat kriga, tror jag. När man delade ut de rangordnade betygen för denna fas av utbildningen fann jag mig själv på en plats jag aldrig väntat mig. När sommaren var slut hade hela min syn på det militära förändrats – den hade blivit så ljus att jag till och med funderade på att ansöka om militär yrkesutbildning.

I september 1973 var det dags för fackutbildningen för befattningen personalvårdsassistent. Nu var studierna avslutade och jag var kyrkoadjunkt i Tierp. Efter pv-utbildningen och en del övande i militära färdigheter var det dags för utbildningstjänstgöring. För min del blev det på F 21 i Luleå. Staden var ny för mig, vapengrenen likaså. Men de positiva erfarenheterna från I 14 fortsatte. Befälet var utmärkt, kompanichefen major Häggström var trivsam och lågmäld, min utbildare konsulent Gelfgren blev min vän och vi har haft kontakt genom åren. Arbetet här var intressant och påminde en del om den prästerliga verksamheten: enskilda samtal med ledsna stockholmare (de flesta av de värnpliktiga i Luleå var just från Stockholm), kultur- och förströelseverksamhet, redigering av flottiljtidningen Bullertinen, fysisk träning, någon enda gång skjutning samt många resor ut i Norrbotten för att besöka flygsoldater i förskingringen.

Med största glädje minns jag Murjek för dess helt enastående palt. Än idag vattnas det i munnen vid tanken på den palten. Även nu var det mycken väntan, så mycken att jag kunde åta mig litet prästjobb i domkyrkan. Jag hade två konfirmandgrupper där – det var väl litet kuriöst att komma till lektionerna i uniform. Vpl 10, en reseförmån som var helt otrolig, gjorde det möjligt för oss att resa hur mycket som helst – jag kunde åka till min fästmö

rätt ofta. Det var alltså en välbefinnandets tid, ja 20-årsålderns bästa år för mig. Senare blev det äktenskap och barn och många uppdrag i kyrka och samhälle, saker som gav en djupare tillfredsställelse. Men Luleå-tiden var behagligast. Det var tiden för plikten. Och var det någon gång tråkigt kunde man ju alltid skoja med den stingsliga flottiljpolisen. När jag skrev i Bullertinen att flottiljpolisen övergått till TV-bevakning – i färg, så fick min förman ta emot en reprimand (en mild). Allt roligt har ett slut och till sommaren 1974 var det bara att återvända till prästjobbet i Tierp. Detta var oljekrisens år.

Alla tankar på vapenvägran hade försvunnit. Som kristen och demokrat ansåg jag numera att Sovjetunionen var en djävulsk stat främst mot sina egna, men också ett hot mot omvärlden. Jag tror inte att jag föll offer för amerikansk propaganda, snarare var det kännedom om hur sovjetstaten behandlade de troende som upprörde. Likaså hade jag kommit till klar övertygelse om att ett värnpliktsförsvar är en viktig del av ett demokratiskt samhällsbygge. Det har aldrig hänt att en demokratisk stat angripit en annan demokratisk stat, men man behöver kunna vänja sig mot de totalitära ledarnas expansionslängtan samt mot inre hot mot demokratin, till exempel antidemokratiska grupper.

Det blev sedan krigsplacering på en stab någonstans på Nordkalotten. Det blev några övningar under de cirka tjugo år jag var kvar i de militära rullorna. Den sista militärövningen jag gjorde var den mest speciella. Den skedde i mars 1991. Då hade vi nyss upplevt genom CNN det så kallade gulfkriget och på TV sett hur Israel sköt ner Scud-raketerna från Irak. Själv hade jag varit i Uganda och kom direkt från ekvatorns sol och hetta till Gällivares mörker och kyla. Då hade sektion tre på staben fått en ny, mycket öppen och ganska ung chef, majoren Malm. Han blev min vän. I det civila sysslade han med ledarskapsträning och av honom har jag lärt mig vägar till självkännedom som ånyo kom att ändra min självbild och livsförståelse. Enneagrammet kallas denna metod och bygger på gammal sufisk visdom. Detta är mycket märkligt, att de viktigaste händelserna och faktorerna för mitt inre liv inte har skett i kyrkans famn utan i samband med det militära. Sektionschefen blev min vän och jag blev mycket förbunden med honom och har fått följa hela hans familjebygge.

Många dråpliga episoder kunde man berätta, återge burleska repliker, reflektera över repmånadsfylleri och så vidare. Det får vara nog med en enda händelse. Under en SÖB följde jag med tre anställda officerare till en hemlig, underjordisk anläggning allra högst upp i Norrbotten.

Ingången var i en kommunal tvättstuga. Där satt tre äldre damer och tvättade på traditionellt sätt. De såg tigande och frågande på oss. Till sist hov en av dem upp rösten och frågade om vi var kaptener. "Ja, det är vi", sade de tre officerarna. "Inte jag", tillfogade jag, "jag är kyrkoherde". Då flög de

upp från stolarna och neg. Deras gammaldags vördnad för prästämbetet har jag inte mött vid något mer tillfälle. När vi kom ut kunde jag inte låta bli att begabba kaptenerna. Kvinnornas reaktion gav en autentisk inblick i gångna tiders förhållande mellan folk och präst.

Det sägs att bristen på tillit är den folksjukdom som mest av allt plågar Västeuropas människor. Två upplevelser som står var och en till buds har för mig blivit ett slags existentiella vittnesbörd om livets inre sammanhang, ja, jag vågar säga om Guds existens.

En kväll stod jag vid en folktom gata i Luleå och väntade på bussen ut till F 21. Det var mycket kallt och stilla och det var norrsken över stan. Plötsligt började hela norrskenet röra på sig med häftiga, böljande rörelser över hela himlen. Det var som om en jättelik vägg flyttat sig fram och tillbaka. Mycket stort och mycket skrämmande. Men färgerna i skenet var varma och tröstande. "Vad är då en människa, att du tänker på henne". (Psalt 8). Norrskenet trängde in i mitt innersta och från den dagen har jag egentligen aldrig tvivlat på tillvarons inre sammanhang.

Vid en senare övning hade jag till uppgift att fara ensam iväg med bil och söka reda på en soldat vars far hade dött. Det var en lång resa, men jag fann honom, uträttade mitt ärende och körde sedan tillbaka mot stabsplatsen. Det var ovanligt vackra stjärnor den natten. Jag stannade bilen för att se på stjärnorna och för att lyssna efter stridslarm, vi övade krig och jag befann mig på fientligt område och hade ingen lust att avsluta min karriär i flygvapnet som "krigsfånge". När jag stod och såg på stjärnorna kom en överväldigande känsla över mig, det var som om jag blivit del av stjärnorna, som att jag själv flöt ut i alltet och på samma gång fick hela tillvaron in i mig. Detta är det närmaste jag kommit en mystik gudsupplevelse. Denna upplevelse har i mitt inre planterat en mycket stark tilltro till att livet är meningsfullt. "Gör såsom Abraham gjorde, blicka mot himlen opp, medan du stjärnorna räknar växer din tro, ditt hopp..."

> En ängel utan ansikte omfamnade mig
> och viskade genom hela kroppen:
> "Skäms inte för att du är människa, var stolt!
> Inne i dig öppnar sig valv bakom valv oändligt.
> Du blir aldrig färdig, och det är som det skall."
>
> *(ur Tranströmer, Romanska bågar!)*

För mig blev kontakten med det militära en resa mot tillit.

UPPLEVELSER UTANFÖR KUNGSBÄCK – ELLER VAD OFFICERSYRKET KAN LEDA TILL

av Urban Gjerulf

Älgfrossa i Oslättfors – vad är det mot elefantfrossa i Afrika?

För några år sedan gjorde jag och min hustru Aina fotosafari i Kenya. Vi hade vid detta tillfälle kommit till Masai Mara National Park i sydvästra Kenya. Det är ett område omkring 1600 kvadratkilometer med stora öppna gräsytor – savann – avgränsat med träd, främst accacia, eucalyptus samt ett och annat grovt baobabträd.

Masai Mara angränsar till Serengeti National Park i Tanzania. Här finns inga stängsel utan de ofantliga hjordarna av gnu, elefanter, antiloper av alla slag vandrar fritt med alla typer av rovdjur följande dem.

På safari i sydvästra Kenya. Författaren, till höger, med sin maka Aina.

Vi hade tagit in på Kichwa Tembo Camp i nordvästra hörnet av parken. Av de omkring tjugo tälten hade vi fått det som låg längst bort i campen alldeles intill ravinen ner mot Mara River. Kichwa Tembo är swahili för elefanthuvud, något som jag kom att uppleva som helt riktigt namn på campen.

Tälten i campen låg längs en stig, som hade elljus, liknande våra elljusspår för träning hemma. Efter mörkrets inbrott fick ingen vistas utomhus, utan skulle man gå från klubbhuset efter middagen till sitt tält hade man en beväpnad vakt med sig. Under natten sedan låg man och lyssnade till alla djurens läten. Det var de djupa, kraftiga vrålen från lejonen. Det var ett häftigt tjattrande från olika apor i träden eller barnskriken från hyenorna, som ibland lät som skratt.

Då vi skulle lämna campen tidigt på morgonen, hade vi gjort oss i ordning tidigare än övriga gäster. – Då plötsligt hör vi ett brak från mitten av campen. Jag ut ur tältet. Solen hade just kommit upp. Folk börjar skrika och jag går mot mitten av campen. Brak efter brutna träd blev kraftigare.

– Un éléphant! UN ÉLÉPHANT skrek en fransman strax framför mig. Pyjamasfransmannen skrek att hans fru hotades i deras tält av en elefant!

Jag fortsatte längs stigen med alla sinnen på helspänn. Inga vakter syntes till. DÅ – mitt framför mig på stigen reser sig något stort mörkt och vänder sig mot mig. En elefant med höjd snabel och de stora öronen utspärrade och viftande! De små ilsket rödlysande ögonen stirrade på mig och han började flåsande komma närmare mig. – Prata om älgfrossa!

"UN ÉLÉPHANT!"

Jag kastade mig bakom ett större träd intill och samtidigt stannade elefanten. Ett par vakter hade kommit och med stenar jagat bort honom från stigen. Mina knästrumpor hade naturligtvis kasat ner på mina darriga ben, så jag återställde klädsel och ansiktsdrag till normalt igen.

Elefanten Galne Jim var känd i området för att ställa till oreda. Bland annat för att knycka mat ur turistbussarna eller rent av välta dem. Han fick senare gå till de sälla jakmarkerna. Det var elefantfrossa i mina ben en lång tid efter detta!

I djävulens tjänst i Etiopien

Under mina drygt fem år i Etiopien var jag chef för ett leprasjukhus med 600 anställda, varvid de omkring 25 utländska läkarna med flera med familjer bodde inom sjukhusområdet, som var beläget strax utanför Addis Ababa på en höjd. Stängsel fanns bara bitvis och det som fanns var i dåligt skick.

Min period var under den kommunistiska tiden med Mengistu i spetsen. Allt som landet hade som inkomst gick direkt till ryssarna eller kineserna för att betala krigsmateriel med mera.

Befolkningen levde under mycket svåra förhållanden. Dessutom pågick kriget med Eritrea samt den alltmer omfattande rebellrörelsen, som ville störta Mengistu. Rebellerna blev allt starkare och kom allt närmare Addis Ababa. Utöver den "vanliga" plågan var det också en allt mer omfattande desertering av soldater, som sedan inte hade någon chans till uppehälle. Inbrott och stölder blev alltmer omfattande och till och med våldsamma.

Vi bodde i en trävilla i utkanten av sjukhusområdet nära en brant sluttning ner mot en mindre flod. Vardagsrummet var försett med så kallade franska fönster med jalusier, som drogs ner om nätterna.

En natt vaknade jag av konstiga ljud, varför jag gick upp och kollade rummen. Fann då att jalusierna i vardagsrummet inte var helt nerdragna. Jag rättade till detta och lade mig. Efter ett tag hörde jag igen mystiska ljud, varför jag smög mig upp genom köket och kikade in i vardagsrummet. Jalusien var igen uppdragen en halv meter och två figurer avtecknade sig liggande på magen och arbetade med att ta bort stiften, som höll glasrutorna på plats. De skulle alltså krypa in genom öppningarna och stjäla. Jag övervägde hur jag skulle göra:

smyga mig upp vid sidan av fönstret och klippa till med min golfklubba – järn-9-an – över ryggen på dem, eller gå rakt på dem och se till att de försvann, eller smyga mig ut, kalla på nattvakten och ta dem utifrån. Jag gjorde det senare.

När jag passerade vaktens rum fann jag att han låst in sig! I full fart rusade jag så runt knuten vilt skrikande på vikingarnas språk och viftande med järn-9-an. Det var två figurer som i full fart skenade nerför sluttningen. Av

prylar de släppte under flykten, förstod jag att det var två desertörer, som med sina bajonetter försökte ta bort glasrutorna.

Min fru kom nu ut och med henne fler av tjänstefolket samt nattvakten Abate, som nu vågade sig ut. Abate var antingen rädd och låste in sig eller hade desertörernsa hotat honom. Jag tror det senare. Han hade inte skött sitt uppdrag och avskedades dagen efter sedan polisen gjort sin utredning.

Min hustru började skrattande ta mig i upptuktelse. Jag hade sprungit mer eller mindre naken (endast pyjamastoppen på) och detta noterades av de närvarande med fniss.

Nu hör det till saken att i dessa länder betyder en naken man djävulens hantlangare, en dåre således. Jag hade en natt varit i djävulens tjänst och med järn-9-an som spjut jagat runt i compounden!

Så sades det bland de anställda och alla mötte mig med stor respekt efter detta! Efter detta byggdes staket med rakbladstråd på toppen runt villorna och vi skaffade oss hund och sov sedan mycket bättre.

Tacka Djävulen för det!

Efterskrift

Trots att vi bor utanför Ystad på Fritjof Nilsson Piratens Österlen så är det berättade inte skrönor utan rena rama sanningen.

Sedan 70-talet har officersutbildningen blivit mer och mer uppskattad av internationella organisationer, som gärna tagit officerare till hjälp för att leda viss verksamhet i utlandet, främst i områden med konflikter. Själv har jag haft den förmånen att arbeta i Saudi Arabien, Irak, Etiopien samt Kenya, Uganda och Egypten, mest på det administrativa fältet. Det har givit mig en mängd upplevelser från olika kulturer. Det fanns en tid då det inte var "fint" att åka ut i FN-tjänst, men det ändrade sig och chefer på olika nivåer förstod att det var nyttig erfarenhet för officerskåren. Idag blir ju Försvarsmakten allt mer internationaliserad.

Så mitt råd till yngre kamrater – åk ut och vidga vyerna!

Abate, vår nattvakt. OBS! Kappa m/39!

SÄLLSKAPET HÄLSINGE REGEMENTE

av Lars Ljungkvist

Åren går men stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente består. Det är nu snart tio år sedan de första tankarna föddes att skapa en stiftelse med Soldathemmet och Soldatkyrkan som grund. Anledningen var i och för sig mindre angenäm men här gällde det att göra det bästa av situationen.

Stiftelsens ändamål är att äga och åt framtiden bevara Hälsinge regementes soldathem med kyrka. Ändamålet är av allmänt intresse men syftar också speciellt till att tillvarataga före detta anställdas vid Hälsinge regemente intresse av att bevara byggnaderna och bevara kamratskapet från regementet.

Detta ändamål uppnår vi genom att hyra ut lokalerna för att kunna finansiera drift och underhåll och genom att anordna sammankomster av olika slag, som till exempel Lillejul och Veteranmiddag.

Heliga Trefaldighets församling hyr bottenvåningen för barn- och äldreverksamhet. Ett ordenssällskap hyr bottenvåningen för sina sammankomster och Gefle Drängar hyr lokalen för sina körövningar.

Gävleborgsgruppen hyr för sammanträden, personalträffar med mera liksom Kamratföreningen. Under helgerna hyrs bottenvåningen ut till enskilda personer för middagar av olika art. Soldatkyrkan utnyttjas flitigt för dop, bröllop och begravningar samt förstås för gudstjänster. Detta ger oss möjlighet att finansiera verksamheten även om det inte ännu ger något överskott av någon omfattning för framtida behov.

Stiftelsen har för närvarande två heltidsanställda som svarar för den dagliga verksamheten och för underhåll och förbättringar av byggnader och lokaler.

Källarplanet har renoverats under vintern och tillsammans med det arbete som Ture Karlström och Östen Andersson genomfört med arkivet kan man nu under ordnade former botanisera i vår historia.

Stiftelsen känner också ett ansvar att bevara traditionerna och för närvarande så svarar stiftelsen för att Veteranmiddagen genomförs på ett traditionellt sätt. Den 9 juni 2000 genomfördes denna middag med 29 deltagande. Silltallrik, inkokt lax med färskpotatis samt jordgubbar med glass stod på menyn. Blåklintsblomman framfördes. Allt enligt tradition. Ture Karlström, lika vital som någonsin, höll tacktal och låter alla er, som av olika anledningar inte kunde deltaga, här få ta del av talet.

* * *

”Vänner dör – skaran glesnar – men minnet lever vidare, om inte annat så

i Sällskapets arkiv. Här förvaras en samling värdefulla arkivalier av bilder och skrifter. Vi är den sista länken till det förgångna som kan blåsa nytt liv i arkivets dammiga album, skrifter och lustiga teckningar. Här finns en liten samling regementets historia. Framför allt Kunglig Hälsinge Regementes historia från år 1968. Men det finns också handskrifter, berättelser, handböcker, häften och någon sliten sångbok för "soldatesken". Nu sist har ytterligare en minnesbok givits ut, där var och en med fallenhet och lust kunnat lämna ett bidrag inför en granskande jury om hur det varit en gång då det begav sig. Här kan den läsare, som så vill, njuta av skönsång à la Cellini men också uppleva allvarsamma funderingar med en och annan utblick.

Alla goda skrifter till trots så blir ändå porträtten på "nymässen" den bästa historiebeskrivningen. De ritar upp de män som skapat historia och betraktaren kan beundra de stora regementscheferna som Lennart Torstensson, Gustaf Horn, Gideon Fock för att nu inte nämna den hårdföre krigaren men märkligt nog också religionsfantasten Gustaf Frölich. Det var män som världen kände, lyckans svurna följesvenner, ett i pansar härdat släkte.

Senare överstar blev kvar på roten under mer eller mindre fredliga tecken. Men en och annan visade kämpaglöd. Henning Stålhane till exempel var en farlig kunskapare vid oroligheterna 1905 och Hans Berggren, som många velat kalla "den siste översten". Han finns här i raden med sina tapperhetsmedaljer från finska kriget. Känd är hans Hangöbataljon med svensk trupp i strid med arvfienden i öster.

Men allt dalar ned så sakta i vårt land. Porträtten, en gång ordentligt tilltagna i mått och målade i olja av kända konterfejare, har sjunkit ihop till enkla små färgfoton. De krymper ihop under de gamla översteporträtten som ett tidens tecken: Sic Transit Gloria Mundi.

Samhället förändras ständigt. Då vi själva stod med i de produktiva leden märkte vi knappt förändringarna. Vi var en del i dessa. Vapen förändrades, hästen försvann och armén motoriserades. Uniformen fick ett nytt snitt. Samhällsinställningen ändrade gestalt. Konst och kultur fick flera "ismer". Snart fick vi uppleva att den konkreta musiken gick upp i den elektroniska. Euterpe med sin dubbelflöjt ryser i sin och Musernas himmel. Jazzen förlorade mark och nya danser med extrema kopulationsrörelser trädde till. En större öppenhet med marknadskrafterna som egen Gud trädde in på arenan. Du-ordet infördes – men också grovporr, barnporr och sexuella råheter blev vardagsmat inför dreglande tv-frälsta käftar.

Då vi länge fått uppleva hur gammal och god tradition trampats ned och förlöjligats, har vi på sistone erfarit en viss förändring. Nya generationer tycks börja inse värdet av tradition och historia. Hur krampaktigt försöker inte USA värna om det lilla som där finns. I Countrymusiken och hjälteepos av skiftande kvalité lyser längtan fram efter egen folkmusik och historiska traditioner. Så långt går denna historiska åtrå att en av heroerna, sydstatsge-

neralen Lee, nu med sitt namn ståtar på snart sagt alla jeansbyxbakar över hela, vida världen! Gudi Lov har ännu inte Karl XII:s namn sålts på den öppna marknaden.

En nyvaknad känsla i vårt nordiska land följer som vanligt i USA:s spår. Det är en viss trygghet för framtiden. I den andan blir våra årliga sammankomster en naturlig länk mellan förr och nu. Vi ärar och njuter i fulla drag mässlaxens eviga liv och det pärlande vita vinet, även om inte längre Böl-Jonte kan försköna middagen med sitt grandiosa framförande av "Rhenvinets lov". Vi tackar för ännu en bländande fest och dricker värden till under tacksamhetens fana".

* * *

Vi hoppas att många fler skall kunna deltaga i Veteranmiddagen. Det är ett unikt tillfälle att träffas och att få tala om svunna tider. Lillejul lever också kvar och fyller Soldathemmet till bristningsgränsen varje år. Låt oss värna om dessa unika tillfällen att kunna träffas och att få vandra runt bland alla minnena på allas vårt Soldathem.

Stödföreningen till Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente förklaras upplöst vid ett föreningssammanträde i Soldathemmet den 15 mars i år. Den anses ej behövas längre. Från vänster: Kurt Kvist, ordföranden Lars Ivar Hising samt Lars Ljungkvist. Foto: Knut Björkenstam.

ÅRSMÖTET 2000

av Knut Björkenstam

Årsmötet med Kungl Hälsinge regementes kamratförening ägde rum onsdagen den 15 mars klockan 1800 i Gävle. Till skillnad från förra året, då årsmötet genomfördes på Järnvägsmuseet, var årsmötet i år förlagt till Soldathemmet och Soldatkyrkan.

Då ordföranden Rolf Dahlström öppnade årsmötet var vi 24 medlemmar närvarande. Efter parentation lotsades vi snabbt igenom de olika punkterna på dagordningen. Dessa vållade inga större diskussioner. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Årsavgiften för 2001 fastslogs bli oförändrad. Styrelsemedlemmar med flera, vilka stod i tur att avgå, omvaldes så när som på ett namn. Edvard Jonsson som varit revisor i många år hade avsagt sig omval och ersattes med majoren Peter Bohlin.

Tre nya hedersledamöter valdes, nämligen före detta regementscheferna Folke Ekstedt och Tomas Bornestaf (båda hade också varit ordförande i kamratföreningen) samt trotjänaren i föreningen, Östen Andersson.

Under årsmötet överlämnade, genom förmedling av Hugo Sööder, dottern till nyligen avlidne hedersledamoten Helmer Nygren, tre föremål som tillhört hennes fader. Dessa föremål skall placeras i mässen i Soldathemmet: en fajanskruka, tilldelad Helmer Nygren på dennes 55-årsdag av styrelsen för Gästriklands idrottsförbund, en sejdel av tenn som han erhöll på sin 50-årsdag av idrottsföreningarna i Gästrikland samt kamratföreningens stora träbock, överlämnad på 90-årsdagen 1995.

Efter det att årsmötet avslutats skedde "omgruppering" från Soldatkyrkan till Soldathemmet där dukade bord väntade med landgång och öl samt kaffe och kaka. Innan vi grep oss verket an ordnade Rolf Dahlström ett lotteri. Vinsterna utgjordes av litteratur samt accessoarer till skjorta och slips, allt med anknytning till vårt moderförband Kungl Dalregementet. Några blev så lyckligt lottade. Vi övriga fick vara glada ändå.

I samband med förtäringen såg vi videoupptagningen från den 11 september i fjol, då 375-årsminnet av vårt regementes grundande högtidlighölls. Det var trevligt för oss som då var med att återuppliva denna strålande dag. Och för dem som inte var med fanns det en möjlighet att ångra sitt uteblivande.

Inte alltför sent bröt vi upp efter ett trevligt och glatt årsmöte. Det var bara tråkigt att inte fler medlemmar ställde upp. Skärpning till år 2001 (ingen order men väl en rekommendation)!

KAMRATTRÄFF I SÖDERHAMN

av Knut Björkenstam

Lördagen den 16 september var det stor kamratföreningsträff i Söderhamn på det gamla flottiljområdet, numera Flygstaden. Representanter för följande kamratföreningar deltog: Kungl Dalregementets, Kungl Hälsinge regementes samt Kungl Hälsinge flygflottiljs kamratföreningar (samtliga förband tyvärr numera nedlagda), Tisdagsklubben och I 14 S, båda Stockholm, samt Nylands Brigads Gilles Sverigeavdelning. Totalt var vi omkring 90 personer som deltog i evenemanget.

Buss från Falun och Stockholm sammanströmlade vid Soldathemmet i Gävle där Gävleborgsgruppen bjöd på kaffe och smörgås. Därefter fortsattes färden till Söderhamn dit vi anlände klockan 11.45, något försenade. Ordföranden i F 15 kamratförening, Helge Ljungström, hälsade oss välkomna, varefter en uppdukad lunchbuffé väntade oss i Funemässan, före detta officersmässen. Under utspisningen konserterade Flygvapnets hemvärnsmusikkår Gävle, ett uppskattat inslag.

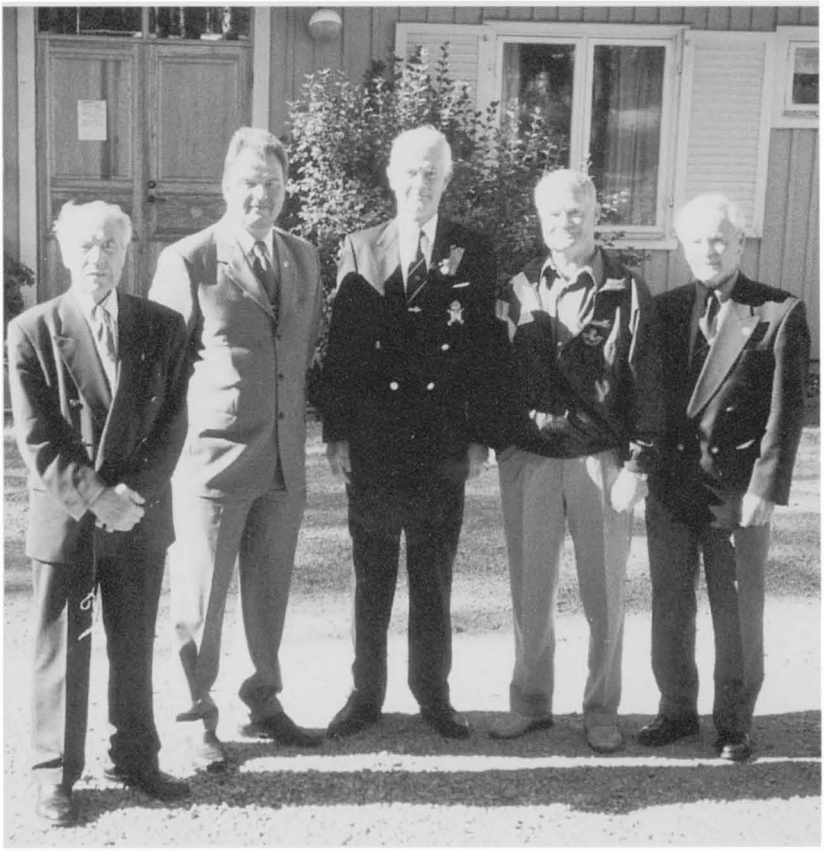
Två tidigare flottiljchefer deltog, nämligen Sven Lampell med maka Eva Dahlbeck samt Christer Hjort, den siste chefen för flottiljen. Denne är numera ledare av verksamheten i Flygstaden.

Under två timmar var vi så indelade i tvenne grupper, den ena informerades om Flygstadens tillkomst och nuvarande verksamhet samt bussades därefter omkring på området, den andra besökte Flygmuseet. I halvtid böt grupperna med varandra. Allt var intressant och presenterades på ett föredömligt sätt. Men helt klart tog museet priset. En eldsjäl till guide, Helge Ljungström, berättade på ett mycket informativt och roande sätt om flottiljens historia, dess flygplan och människor. Föredömligt!

Muséet invigdes den 9 juli 1999 och drivs av F 15 kamratförening. Det består av två delar: en flygplanshall (före detta hangar) med flygplan och utrustning med anknytning till dessa. Där finns också en robotsimulator där besökarna kan få pröva sin skjutskicklighet. I en annan del (före detta stationsbyggnad) visas olika verksamheter och interiörer som förevarit vid flottiljen. Ett besök rekommenderas verkligen!

Det är fantastiskt att ett förband som skall läggas ner lyckas skapa ett museum och med visst stöd från kommun och företag driva det så det går ihop. Här får vi Hälsingar rejält skämmas. Vårt museum lades ner när det verkligen var motiverat att låta det finnas kvar för att erinra om regementet. Hoppas nu Dalkarlarna lyckas bättre med sitt museum i Falun på det gamla regementsområdet!

Före återfärd kl. 15.45 intogs kaffe med dopp i Dalmässen, förr underof-

Ordförandena framför Funemässen med från vänster: Birger Lindroos, Gillet, Rolf Dahlström, Dalregementet och Hälsinge regemente, Knut Björkenstam, I 14 S, Helge Ljungström, Hälsinge flygflottilj samt Hans Bergensund, Tisdagsklubben. Foto: Sven Lampell (med redaktörens kamera).

ficersmäss. Så tackade vår ordförande Rolf Dahlström för dagen och överlämnade till F 15 kamratförening Dalregementets och Hälsinge regementes bordsfanor samt viss litteratur med anknytning till de båda förbanden. En i alla avseenden lyckad dag var till ända. Det finns all anledning att under kommande år genomföra sådana här gemensamma träffar och med de olika föreningarna omväxlande som arrangörer. Vad händer under år 2001?

Flygvapnets hemvärnsmusikkår konserterar under lunchen. Dirigent: Istvan Nemeth. Foto: Knut Björkenstam.

Efter lunchen på väg till muséet. Från vänster: Inger och Rolf Dahlström, Sven Lampell och Helge Ljungström. I bakgrunden Agneta Björkenstam och Eva Dahlbeck. Foto: Knut Björkenstam.

Interiör från museet. Foto: Knut Björkenstam.

Kaffe på Dalmässen. Runt bordet från vänster: Åke Sundstedt (med ryggen mot kameran), Sten Björkenstam, Carl-Gustav Dahl, Birger Lindroos, Helge Ljungström, Inger och Rolf Dahlström samt Agneta Björkenstam. I bakgrunden Dag Stiernspetz. Foto: Knut Björkenstam.

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 1999

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 1999.

Hedersledamöter	Överste 1 Allan Månsson
	Överste 1 Carl-Henrik Gåsste
	Hemmansägare Einar Berlin
	Kapten Helmer Nygren
	Överste 1 Ingmar Arnhall
	Överste 1 Karl-Evert Englund
Ordförande	Rolf Dahlström
Vice ordförande	Thorsten Åstrand
Sekreterare	Göran Larsson
Kassör	Kurt Kvist
Ledamöter	Ingemar Andénius
	Hans Beminge, klubbmästare
	Knut Björkenstam
	Ulf Laurén, rekryteringsansvarig
	Ingvar Pira
VU	Ingemar Andénius
	Hans Beminge
	Knut Björkenstam
	Ulf Laurén
	Ingvar Pira
Revisorer	Knut Eliasson
	Edvard Jonsson
Revisorssuppleanter	Lars Ljungkvist
	Kenneth Lundström
Kommitté för valberedning	
	Torbjörn Lööw, sammankallande
	Eric Åkerlund
	Ove Sundell
Redaktionskommitté för årsskriften Bocken	
	Knut Björkenstam, redaktör
	Bengt Froste
	Lars Ljungkvist
	Göran Larsson

Antalet medlemmar den 31 december 1999 var 310.
Styrelsen har haft fyra protokollförda sammanträden.
Året har präglats av två stora händelser, minnesceremonin med anledning av att 375 år gått sedan Hälsinge regemente sattes upp samt utgivandet av boken *Bocken* i ny tappning.
Lördagen den 11 september genomfördes minnesceremonin, en fantastisk dag med väldigt bra uppslutning.
Dagen började klockan 1100 med att Hemvärnets musikkår, fanvakt, fanborg ur hemvärnet, frivilligorganisationer samt regementets kompanifanor lämnade av till försvarsområdesbefälhavaren. Därefter marscherade hela styrkan upp till Regementsparken där själva ceremonin gick av stapeln.
Ceremonin började med att regementets igenkänningssignal spelades samt att parad för fanan genomfördes. Så följde:

- Tal av regementets siste chef Thomas Bornestaf
- Tal av kamratföreningens ordförande
- Knut Björkenstam samt Östen Andersson tilldelades Sveriges Militära Kamratföreningars förtjänsttecken i guld
- Bröderna Leif och Sverker Hållander tilldelades var sin snidad träbock som tack för komponerandet av marscherna Gästrikebrigaden respektive Gävleborgarnas marsch, som även spelades av musikkåren
- Korum genomfördes av kyrkoherde Stefan Nilsson
- Kransnedläggning vid minnesstenen
- Lunch i högskolans restaurang
- Filmförevisning i högskolans aula

Stort tack till alla medverkande till att dagen blev lyckad!
Årsskriften *Bocken* utgavs i december 1999 i en ny, till omfånget minskad men ej till kvalitén i innehållet, ny skepnad. Knut Björkenstam har på ett förtjänstfullt sätt anpassat skriften till Försvarsmaktens devis: Mindre men vassare!
Vi tackar även alla som på ett eller annat sätt bidragit till ökad förståelse för föreningen och dess syften att vidmakthålla och stärka samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande "Hälsingar".

Gävle i mars 2000

Rolf Dahlström
Ordförande

Göran Larsson
Sekreterare

I 14 S VERKSAMHET 1999

Det gångna året har kännetecknats av främst tre faktorer: ovanligt god tillströmning till våra sammankomster, en stor utökning av antalet medlemmar samt erinran om att det var 375 år sedan som vårt regemente officiellt sattes upp. Härutöver skall även påpekas det goda stöd vi även detta år fått från Kungl. Dalregementet, ej minst vad gäller busstransporter till och från aktiviteter i Falun och i Gävle. Regementschefen, tillika ordförande i vår kamratförening i Gävle, har också ställt upp vid våra möten. Detta är något som vi inom I 14 S varmt värdesätter.

Ledningens sammansättning blev efter årsmötet följande:

Klubbförare	Knut Björkenstam
Förste avlösare	Carl Gustav Dahl
Andre avlösare	Jan Josephsson
Skrivare	Bo L Grawe
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösörebevarare	Lars-Gösta Carlsson
Med hemlig funktion tillika banerförare	Jonas Neikter

Vid årsmötet valdes ävenså penninggranskare:

Anders Bager och Lennart Littorin
Cajsa Gotthold (suppleant)

Valberedningen fick vid årsmötet följande sammansättning:

Sammankallande	Carl Gustav Dahl
	Carl Eric Engblom och Lennart Kindström

I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom klubbföraren. Denne har deltagit i samtliga styrelsesammanträden samt jämväl i årsmötet.

Antalet medlemmar var vid årets början 116 och vid dess slut 134. Det innebär att I 14 S för tredje året i rad har ökat medlemsantalet, detta år med dubbelt så många i förhållande till 1998. Till detta goda resultat tackas alla medlemsvärvare varmt! Antalet ständiga medlemmar är 24.

Två medlemmar har under året avlidit, nämligen Carl Eric Engblom den 30 maj och Dennis Hillergren i oktober. Carl Eric var med och bildade I 14 S hösten 1970, var under många år med i ledningen samt ställde alltid upp när kallelse utgick. För att hedra hans minne insattes en penningsumma för att stödja Frimurarstiftelsen samt deltog representanter ur ledningen vid begravningsakten i Nacka kyrka. – Att Dennis Hillergren avlidit fick vi tyvärr

kunskap om först i efterhand. Dennis återkom till oss som medlem för ett par år sedan efter att under flera år ha bott i Hälsingland men åter bosatt sig i Stockholmsområdet.

I 14 S har under året uppvaktat därtill berättigade kamrater med telegram: Ulla Gotthold (75), Carl-Jonas Persson (80), Allan Eklund (75), Erik Wilenhard (75), John Crafoord (75), Carl Björeman (75), Gunnar Claesson (75), Dag Stiernspetz (90) särskild uppvaktning genom förste avlösaren och skrivaren, Karl-Erik Claesson (85), Lennart Oldsjö (75), Folke Meijer (50), Tage Lundberg (75) och Harry Conrad (80).

I 14 S har under året genom medlemskap stött Föreningen för den beridna högvakten. Under hösten har I 14 S anslutit sig till Stockholms läns försvarskommitté.

Samverkan och utbyte med andra kamratföreningars lokalavdelningar i Stockholm har fortsatt och med givande resultat. Främst är det följande enheters lokalavdelningar som vi haft samröre och utbyte med: I 5, I 13, I 16, I 19, P 7 samt Signaltrupperna.

Även under 1999 har vi den 14:e i månaden ätit "I 14-lunch" på Militärsällskapet. Vi har varit allt mellan tre till tio deltagare. Vi har också beslutat att därest den 14:e infaller på en lördag eller söndag så avätes lunch på fredagen närmast före.

Ledningen har avhållit fyra ledningssammanträden, tre på FHS och ett hemma hos andre avlösaren. Som vanligt har de genomförts i en anda av stor endräkt och med I 14 S bästa för ögonen.

Under året har tre exemplar av vårt bordsstandar delats ut, nämligen exemplar nummer 2 till Kungl. Dalregementet (4/9), exemplar nummer 3 till överste Tomas Bornestaf (11/9) och exemplar nummer 4 till garnisonsavdelningen på Kungl. Slottet i Stockholm (18/9).

Vår- tillika årsmöte ägde rum på FHS den 25 mars med 47 närvarande. Kvällens föreläsare var ordföranden i Riksdagens försvarsutskott Henrik Landerholm. Därpå följde sedvanlig utspisning, denna gång bestående av sallad med kyckling med såväl fast som flytande tillbehör.

Till Regementets Dag i Falun den 4 september åkte tio kamrater upp i en buss avsedd för drygt 50 passagerare. Det var en strålande sommardag (de två föregående åren regnade det och var kyligt) med sedvanliga högtidliga och mer roande arrangemang.

Den 11 september genomfördes en särskild ceremoni i Gävle för att erinra om att det var 375 år sedan som vårt regemente officiellt sattes upp. Vi var 23 stycken som åkte buss upp från Stockholm för att övervara ceremonierna på Rådhustorget, i Regementsparken och i gamla manskapsmatsalen. I samband härmed tilldelades klubbföraren SMKR:s förtjänsttecken i guld.

Den 18 september (tredje lördagen i rad) erinrades i samband med högvaktsavlösningen på Stockholms slott om att vårt regemente i år skulle ha

Från årsmötet. Fr. v. Svante Karén, Staffan Ohlsson, Lars Ringqvist, Eugen Kristensson, Sten Wiberg, Göte Winberg, Evert Danielsson, Bo Sten.
Foto: Bo L. Grawe.

blivit 375 år. Det skedde genom musik av Flygvapnets hemvärnsmusikkår Gävle som spelade musik med anknytning till regementet, och högvakt ur Dalarnas hemvärn som förde vår regementsfana utöver sin egen hemvärnsfana. Efter ceremonierna på borggården bjöd I 14 S in till enkel samvaro i Högvaktscaféet. Här deltog 51 personer och njöt av sherry/juice och prinsesstårta (vi var ju på Slottet!). I samband med denna samling talade ordföranden i Signaltruppernas kamratförening i Stockholm, översten av 1. graden Bertil Lövdahl, och överlämnade sin förenings bordsfana till I 14 S. Likaså talade ordföranden i Klubb 19, översten av 1. graden Lennart Frick (ständig medlem i 14 S), och överlämnade sin förenings jetong till oss. För detta framförde klubbföraren sitt och föreningens varma och djupt kända tack.

Höstmötet genomfördes på FHS den 28 oktober. 54 personer hade hörsammat kallelsen. Föredragshållare var den finske militärattachén i Stockholm, överste Heikki Hietanen. Denne informerade om läget inom den finska försvarsmakten i dag och framöver. Ett intressant föredrag och som stämde till eftertanke. Efteråt avåts en "smörgåsbordstallrik" med lämpliga tillbehör av vilka de flytande dito föregicks av därtill speciellt lämpade, högst anständiga visor.

Nästa aktivitet var en filmafton den 23 november anordnad på FHS. Av tio anmälda kom tyvärr bara åtta. Men filmerna från regementet (den äldsta från 1921) roade, och den efterföljande landgången med mera blev "intima-

Klubbföraren avtackar överste Heikki Hietanen. Foto: Bo L. Grawe.

re" än vanligt då alla kunde sitta vid samma bord och umgås. Vi hoppas dock på bättre anslutning vid kommande filmaftnar!

En nyhet för året var dess sista aktivitet. Vi hade nämligen getts tillfälle delta i Högkvarterets julgudstjänst i Hedvig Eleonora kyrka den 9 december på morgonen. Därefter samlades vi på Militärsällskapet för kyrkkaffe (glögg och kaffe med dopp) för att önska varandra en god jul och ett gott nytt år. Tio kamrater ställde upp. Vi avser göra om det hela 2000 och hoppas även här att flera kan deltaga.

Tillsammans med klubbförarens julbrev till medlemmarna sändes även ut den reviderade utgåvan av reglementet för I 14 S. Den senaste ändringen, som reglerar formerna för medlemskap, antogs vid årets såväl års- som höstmöte.

Glädjen över att ha fått ett nytt moderförband blev inte långvarig. Som det nu ser ut kommer Kungl. Dalregementet att läggas ner. Detta beklagar vi av många skäl, inte bara av snävt egoistiska. Det gäller nu att bevaka var vi i framtiden skall finna ett stöd för vår verksamhet. Ty utan stöd från en mi-

litär enhet i Försvarsmakten är det svårt för en militär kamratförening att verka och verka fullt ut.

Men vi ser ändå ljust på framtiden vad gäller I 14 S. Inte minst glädjer det oss att medlemsrekryteringen alltjämt är god. Vi i ledningen tackar alla som under det gångna året på olika sätt stöttat oss i vår strävan att aktivera och utveckla I 14 S och i samband med detta hålla kamratskapet vid liv. I första hand riktas detta tack till chefen för Kungl. Dalregementet, översten av 1. graden Rolf Dahlström. Därefter riktar sig tacket till alla som över huvud taget är medlemmar i I 14 S. Det kan inte nog ofta påtalas att troheten i medlemskapet är den fasta grund på vilken vår förening vilar och som gör att vi kan vara så utåtriktade som vi faktiskt är. Tack Ni alla!

Tänk inte bara på vad I 14 S kan göra för Dig utan snarare på vad Du kan göra för I 14 S!

K Björkenstam *C G Dahl* *Jan Josephsson*

Bo L Grawe

Svante Karén *Gunnar Hagstedt* *Lars-Gösta Carlsson*

Jonas Neikter

Från höstmötet. Fr. v. Gunnar Kvist, Lennart Mattsson, Enar Albertsson, Ulla Gotthold, Östen Andersson, Cajsa Gotthold, Rolf Jägare.

Foto: Bo L. Grawe.

Foto: Evald Wiberg.

Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

Ljusdals Tryck AB 2000

Bocken 2000
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-05-13**.